મુખ્તસર

ખસાઈલે નબવી

(સલ્લલલાહુ અલયહિ વસલ્લમ)

યઅની

નબી (સલ્લલલાહુ અલયહિ વસલ્લમ) કે

લયલો નહાર

લેખક

મૌલાના ઝકરીયા સાહબ(રહ.)

મદીના એજન્સી

દીની કુતુબખાના

ઝાંપાબજાર, મેઈનરોડ, સુરત.

ફોન નં.: ૦૨૬૧-૬૬૨૮૯૭૭

મુખ્તસર

ખસાઇલે નબવી ﷺ

યઅની

નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે

લયલો નહાર

મુઅલ્લિફ

મૌલાના ઝકરિયા સાહબ રહ.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

કિતાબ કી જરૂરી બાતેં

નામે કિતાબ	મુખ્તસર ખસાઇલે નબવી સલ.
તસ્નીફ	મૌલાના ઝકરિયા સાહબ રહ.
કમ્પોઝિંગ	કાતિબ કમ્પોઝિંગ (૯૮૦૯૨૭૯૮૬૩)
સને ઇશાઅત	૧૪૩૪ હિ. ૨૦૧૨ ઇ.
કીમત	

ફેહરિસ્તે મઝામીન

તમ્હીદ

قُلْ اِنْ كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِىْ يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ط

તર્જુમાઃ આપ કેહ દીજીયે કે અગર તુમ અલ્લાહ સે મુહબ્બત કરતે હો જૈસા કે તુમ્હારા દઅવા હૈ તો મેરી પૈરવી કરો! અલ્લાહ તુમ સે મુહબ્બત કરેગા ઔર તુમ્હારે ગુનાહ મુઆફ કર દેગા. (સૂ.આલે ઈમરાનઃ ૩૧)

યઅની ઈત્તિબાએ રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ હી સબસે બડા સુબૂત હૈ, જો ઈન્સાન મુહબ્બતે ઈલાહી કે દઅવે મેં પેશ કર સકતા હૈ ઔર યહી વો ફખ્ર હૈ જો ઈન્સાન કો અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝઝત કી તરફ સે મુહબ્બત વ મગફિરત કા મઝદહ (ખુશખબરી) સુનને કા સહીહ હકદાર વ મુસ્તહિક બનાતા હૈ, મગર જૈસા અહમ મકસદ હોતા હૈ ઉસકે હુસૂલ મેં ઈન્સાન કો ઉતની હી ઝબરદસ્ત કુર્બાની દેની પડતી હૈ.

يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ "યુહબિબકુમુલ્લાહુ" કા મઝદહ

(ખુશખબરી) સુનના ઔર ઉસ પર يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ "યગ્ફીર લકુમ ઝુનૂબકુમ" કી ખુશખબરી હાસિલ કરના ચુંકે મુસલમાન કે લિયે આ'લા તરીન ઔર અહમ તરીન મકસદ હૈ ઇસ લિયે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી પૂરી પૂરી ઔર હર હર ફઅલ (કામ) મેં ઇત્તિબાઅ વો સખ્ત કુર્બાની હૈ જો હર એક ઇસ મકસદ કે રાસ્તે મેં પેશ નહીં કર સકતા, ઇસ રાસ્તે મેં ઇમ્તિહાન વ આઝમાઇશ કી સખ્ત ઘાટિયાં સદ્દે રાહ (રાસ્તે કી રૂકાવટ) હૈં કદમ કદમ પર કળી દુશ્વારિયાં દરપેશ હૈં, કહીં ઝાતી વ ફિત્રી રૂજહાનાત મુતાબઅતે રસૂલ સે મુઝાહિમ હૈં, કહીં ખાનદાની વ આબાઇ રસ્મો રિવાજ પેરવીએ રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે માનેઅ (રોકનેવાલે) હૈ, કહીં સોહબતે અહબાબ વ ગૈર અકવામ કે સાથ મેલ જોલ દામનગીર હૈ, અલબત્તા જો અહલે હિમ્મત ઇસ દુશ્વાર ગુઝાર રાસ્તે કો કામ્યાબી સે તય કર ગએ ઉનકો દુન્યા હી મેં ઉનકે આકા કી તરફ સે "રદિયલ્લાહુ અનહુમ" કા મઝદએ જાં પરવર (દિલ ખુશ કરદેનેવાલી ખુશખબરી) સુના દી ગઇ, દૂસરી જગા દા'વા-એ-ઇમાન કે સાથ ઇસ્તિકામત ફિલ અમલ કે નામ સે ઇત્તિબાએ રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી શર્ત લગા કર ઉસકો બશારતે જન્નત કા સબબ ઠેહરાયા ઔર યું ફરમાયા:

اِنَّ الَّذِيْنَ قَالُوْا رَبُّنَا اللّٰهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوْا الخ

ઇન્નલ્લઝીન કાલૂ રબ્બુનલ્લાહુ સુમ્મસ્તકામુ (આખરી આયત તક)

ઇત્તિબાએ રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી મુશ્કિલાત ઝિયાદહતર ઇસ હકીકત મેં મુઝમર (છુપી હુઇ) હૈં, કે ઉસકા મૈદાને અમલ બહોત વસીઅ હૈ, કેહને ઔર બોલને મેં તો સિર્ફ દો હી લફ્ઝ હૈં મગર મઅના વ અમલ કે લિહાઝ સે યે ઇન્સાનોં કી પૂરી ઝિંદગી પર હાવી હૈં ક્યુંકે ઝિંદગી કી હર એક હરકત વ સુકૂન કો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી મુતાબઅત કી પાબંદી મેં જકળ દેને કા નામ હી ઇત્તિબાએ રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ હૈ, જો ઝિંદગી કે હર શોઅબે મેં ઇસ પાબંદી પર પૂરા ઉતરા ઉસને ગોયા ઇન્સાની તરક્કી કે સારે મદારિજ વ મરાહિલ તય કર લિયે, યહી ઉસકી વિલાયત ઔર યહી ઉસકી કરામત હૈ, ચુનાન્ચે કિસી બુઝુર્ગ સાહિબે વિલાયત (વલી) કે મુતઅલ્લિક ઇસી બારે મેં એક સબક આમોઝ (નસીહત વાલા) કિસ્સા ઝુબાંઝદે ખલ્ક (લોગોં કી ઝુબાન પર) હૈ કે ઉનકી ખિદમત મેં કોઇ અકીદતમંદ દૂરદરાઝ મુલ્કોં સે યે લગન લે કર આયા કે આપકી સોહબતે બા-બરકત વ સઆદત મેં રેહ કર રૂહાની ફૈઝ હાસિલ કરે ઔર કરામત વ ખવારિકે આદાત દેખ કર وَلٰكِنْ لِّيَطْمَئِنَّ قَلْبِىْ "વલા કિલ્લ લિયત્મઇન્ન કલ્બી" કે ઉઝર સે તસ્દીકે કલ્બી કો

પુખ્તા તર બનાએ, કેહતે હૈં કે એક અરસે તક હાઝરી કા શર્ફ હાસિલ કરતા રહા મગર ઇસ અરસે મેં હઝરત કી કોઇ કરામત ન દેખ સકા, સખ્ત મુતઅજ્જિબ હુવા ઔર આખિરે બે-નીલો મરામ (બગૈર ઉમ્મીદ પૂરી હોને કે) વાપિસ હોને કા ઇરાદા કિયા, વાપસી પર રહા ન ગયા ઔર કેહ બેઠા કે હકીર બે મિકદાર કી હાઝરી કા સબસે બળા સબબ યહી થા કે અપની આંખોં સે હઝરત કી કરામત દેખ કર ઇલ્મ કો મુશાહદએ ગૈબી સે પુખ્તા કરૂં, ઇમાને ગૈબી કો ઇમાને અયાની સે તબ્દીલ કરૂં, મગર ચુંકે મુદ્દતે કયામ મેં હઝરત કી કોઇ કરામત ન દેખ સકા, ઇસ ઉમ્મીદ કો દિલ હી દિલ મેં લિયે જા રહા હું, જવાબ મેં ઇર્શાદ હુવા કે 'તુમને અપની મુદ્દતે કયામ મેં મેરા કોઇ કોલ (બાત) યા ફઅલ (કામ) ઇત્તિબાએ રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે ખિલાફ પાયા?' અર્ઝ કિયાઃ નહીં, તો ફિર ઇર્શાદ હુવાઃ કે "ઇસસે બઢ કર કોનસી કરામત દેખના ચાહતે હો?"

વાકઇ મુતાબઅતે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે ઇસ દરજા તક પહોંચ જાને પર બડે સે બડે બુઝુર્ગ મેં ભી મઝીદ ખૂબી તલાશ કરને કી ઝરૂરત હી નહીં રેહતી, યે થી અહમિય્યતે ઇત્તિબાએ રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ! અબ દેખના યે હૈ કે દીન કિસ નવઇયત કી ઇત્તિબાઅ કા નકશા હમારે સામને

રખતા હૈ.

ઈસમેં શક નહીં કે નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી દીની તઅલીમ કા સહીહ અમલી ખાકા ઔર આપકી મુબારક ઝિંદગી કી પૂરી પૂરી નકલ અગર કિસી ને ઉતારી હૈ તો સહાબએ કિરામ રદિ. કી જમાઅત હૈ, કિસીને સચ કહા હૈ કે અગર નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પર નબુવ્વત ખત્મ હો ગઇ તો સહાબએ કિરામ રદિ. પર મુતાબઅતે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખત્મ હો ગઇ. ચલતે ફિરતે, ઉઠતે બેઠતે, ખાતે પીતે ગર્ઝ ઝિંદગી કે હર હાલ મેં હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી સોહબતે બાબરકત મેં હાઝિર રહે, જૈસા આપકો ફરમાતે યા કરતે દેખતે ઉસકી હર્ફ બ હર્ફ મુતાબઅત કરતે જાતે, આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ભી ઈન્સાન થે ઔર આપ ભી બતકાઝએ બશરિયત વ ઈન્સાનિયત અપની હયાતે તય્યિબહ મેં ઉનહી મરાહિલ વ મનાઝિલ સે ગુઝરતે રહે જિનકો હમેં ઈન્સાન હોને કી હયસિયત સે તય કરના પળતા હૈ, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ખાયા પીયા, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ભી સોએ, જાગે, ચલે ફિરે, લોગોં સે મિલે જુલે, ઘર બાર કે બખેળોં સે ભી દો ચાર હુવે ઔર ઉનહી લવાઝિમાતે બશરિય્યહ કી તરફ ઈર્શાદે રબ્બાની હુવા હૈ,

قُلْ اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ "કુલ ઇન્નમા અન બશરૂમ મિષ્લુકુમ" યઅની કેહ દીજીયે કે મેં ભી તુમ જૈસા ઇન્સાન હું, ઇસ લિયે સહાબા રદિ. કો અપની ઝિંદગી મેં હર હર ફઅલ (કામ) વ હરકત કી મિસાલ હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી હયાતે તય્યિબહ મેં મિલતી ચલી ગઇ, ઔર વો ઉસકા અમલી નમૂના દુન્યા કે સામને પેશ કરતે ચલતે ગએ, જિસ કલામ કો જૈસે સુના વૈસે હી હમેં સુનાયા ઔર જિસ કામ કો જૈસા કરતે દેખા વૈસા હી હમેં કર કે દિખાયા, અગર ઉન્હોંને નમાઝેં પઢ કર બતાઈ, રોઝે રખ કર રોઝે સિખાએ તો ખા પી કર હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે ખાને પીને કે તરીકો કો ભી બતાયા, ઔર ઉન્હોંને ચલ ફિર કર હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ચાલ ઔર રફતાર કી સહીહ તસ્વીર ભી હમારે સામને ઉતારી, ગર્ઝ ઉન્હોંને અપની પૂરી ઝિંદગી કો હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે રંગ મેં રંગ લિયા થા યા યું કેહના ચાહિયે કે મુતાબિક

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِىْ رَسُوْلِ اللّٰهِ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ

"લકદ કાન લકુમ ફી રસુલિલ્લાહિ ઉસ્વતુન્ હસનહ્"

સહાબએ કિરામ રદિ. ને મનશાએ ખુદાવંદી કો સહીહ તૌર સે અમલી મૈદાન મેં સાબિત કર કે બતાયા, અગર સહાબએ કિરામ રદિ. સિર્ફ ઇબાદત યા કિસી એક

શોઅબએ ઝિંદગી મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી મુતાબઅત ચાહતે તો ચંદ રોઝ મેં યે મકસદ હાસિલ હો સકતા થા, મગર દરબારે નબવી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી હર વકત કી હાઝરી મેં ઔર ચૌબીસ ઘંટે કી મઈય્યત વ સોહબત મેં જો અંદરૂની અહમ મકસદ કામ કર રહા થા વો યે થા કે ઝિંદગી કા કોઇ જુઝવી સે જુઝવી શોઅબા ભી આપકી મુતાબઅત સે ખાલી ન રેહ જાએ, ચુનાન્ચે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ઝાતી વ ફિત્રી આદાત વ ખસાઇલ વ મઝાક વ રૂજહાને તબઅ કી ભી ઐસી નકલ ઉતારતે ચલે ગએ, જિસ તરહ એક અકલમંદ ઇતાઅત શિઆર બચ્ચા અપને માં બાપ કી ઝિંદગી કી નકલ ઉતારતા હૈ.

હઝરત અનસ રદિ. ફરમાતે હૈં "એક મરતબા મેં આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે સાથ ખાના ખા રહા થા, મૈં ને દેખા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કદુ યઅની દૂધી કે ટુકળે પ્યાલે મેં તલાશ કર કે તનાવુલ ફરમા રહે હૈં, હઝરત અનસ રદિ. ને ફરમાયા કે ઉસી રોઝ સેં મેરી તબીઅત કો ભી કદુ મરગૂબ હો ગયા"

અલ્લાહુ અકબર! તબીઅત કા ઝોક જો તકરીબન ગૈર ઇખ્તિયારી મઅલૂમ હોતા હૈ ઉસકો ભી હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે ફિત્રી ઝોક કે

મુતાબિક ઢાલ લેને પર સહાબા રદિ. કો કૈસી કુદરત હાસિલ થી.

ઈસી તરહ મદીના મેં હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી તશરીફ આવરી કે વકત જબ હઝરત અબૂ ઐયુબ અન્સારી રદિ. કો દુન્યા કે મેહમાને આ'ઝમ કી મેહમાની વ ઝિયાફત કી ખુશ નસીબી હાસિલ હુઇ તો જો ખાના અન્સાર કે પાસ સે યા ખુદ હઝરત અબૂ ઐયુબ રદિ. કે મકાન સે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં પેશ હોતા તો હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી આદતે તય્યિબહ થી કે અપને સામને કા બચા હુવા ખાના હઝરત અબૂ ઐયુબ રદિ. કો ઈનાયત ફરમાતે ઔર હઝરત અબૂ ઐયુબ રદિ. બહોત શોક સે ઉસકો લેતે ઔર જહાં અંગુશ્તહાએ મુબારક કે નિશાનાત હોતે વહીં સે ખાના શુરૂ કરતે, એક રોઝ હુઝૂર અનવર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ખાના બગૈર છુએ (હાથ લગાએ) હઝરત અબૂ ઐયુબ રદિ. કો ભિજવા દિયા, હઝરત અબૂ ઐયુબ રદિ. યે દેખ કર કે આપને આજ ખાના નોશ નહીં ફરમાયા, કાંપ ઉઠે ઔર ઉસકા સબબ દરયાફત કિયા, ઈર્શાદે આલી હુવા કે ઉસમેં કચ્ચા લહસન હૈ ઔર કચ્ચા લહસન ચુંકે હમેં નામરગૂબ હૈ ઈસ લિયે હમને ઉસકો નહીં ખાયા, હઝરત અબૂ ઐયુબ

રદિ. યે જવાબ સુનતે હી બોલ ઉઠેઃ

اِنِّی اَکْرَہُ مَا تَکْرَہُ

"ઇન્ની અક્રહુ મા તક્રહુ"

યઅની આજ સે મૈં ભી ઉસી ચીઝ યઅની લહસન કો નાપસંદ કરતા હું જિસકો આપ નાપસંદ ફરમાતે હૈં.

એક મરતબા હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિ. સે કિસીને દરયાફ્ત કિયા કે આપ બે-બાલોંવાલે ચમળે કા જૂતા ક્યું પહેનતે હૈં? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને જવાબ દિયા કે મૈં ને રસૂલ અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો ઉસીકા જૂતા પેહને દેખા હૈ, ઇસ લિયે મેરી તબીઅત કો યહી પસંદ હૈ કે મૈં ભી ઉસ ચમળે કા જૂતા પેહનું, ગર્ઝ ઇસ કિસ્મ કી મિસાલેં સહાબા રદિ. કી ઝિંદગી મેં એક દો નહી બલ્કે સેંકળોં હઝારોં હૈં.

અબ ઇન વાકિઆત કો પેશે નઝર રખ કર અગર હમ અપની મૌજૂદહ હાલત પર ગૌર કરેં તો હમકો મઅલૂમ હોગા કે હમારી ઝહનિય્યતેં ઔર હમારે ખ્યાલાત સહીહ નુકતએ નઝર સે કિસ કદર હટ ચુકે હૈં, ઔર હમારી ઝિંદગીયાં દીની મરકઝ સે કિતની દૂર જા ચુકી હૈં, કિસી વકત હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી મરઝી પર મર મિટતે થે, આજ અપની

ઝાતી મરઝી કે બંદે હૈં, કિસી વકત હમ ઐસે ખાતે, પીતે, સોતે, જાગતે, ચલતે, ફિરતે, બાત કરતે થે જૈસા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ખાયા, પીયા, સોયા, સોએ, જાગે, ચલે ફિરે ઔર ગુફતગુ ફરમાઇ, આજ હમ યે સબ કુછ કરતે હૈં મગર અપને જુદા જુદા ઝાતી રૂજહાને તબઅ કે મુતાબિક.

હકીકત મેં દીન, દુન્યા સે કિસી અલાહિદહ ચીઝ કા નામ નહીં, બલ્કે દુન્યા મેં કદમ કદમ પર દીન કો બરતને કા નામ હી દીન હૈ, યા યું કહિયે કે દીન કી રોશની મેં દુન્યા ગુઝારના હી દીન હૈ, હઝરત અબૂ સલ્મા રદિ. ને હઝરત અબૂ સઇદ ખુદરી રદિ. સે દરયાફત કિયા "ખાને પીને ઔર પહેનને કે બારે મેં" (યઅની યે સબ સિર્ફ દુન્યવી ઉમૂર હૈં યા ઇનકો દીન મેં ભી કોઇ અહમિય્યત હાસિલ હૈ) અબૂ સઇદ ખુદરી રદિ. ને જવાબ દિયા કે ખા અલ્લાહ કે લિયે, પી અલ્લાહ કે લિયે, પહન અલ્લાહ કે લિયે ઔર સવાર હો અલ્લાહ કે લિયે, યઅની યે સબ કુછ કરતા રહ મગર સાથ સાથ ઇન કામોં મેં અલ્લાહ તઆલા ઔર રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી પૂરી પૂરી મુતાબઅત ઔર ખુશનુદી કા ભી ધ્યાન રખ! તો તેરે યે સબ કામ દુન્યવી ઝિંદગી કે લિયે ઝરૂરી હોને કે અલાવહ અલ્લાહ કે નઝદીક ભી બાઇસે અજ્ર વ સવાબ હોંગે વરના આપને

ફરમાયા કે અગર ઈન કામોં મેં તેરી ઝાતી ખ્વાહિશ વ મખ્લૂક કી તઅરીફ વ રિયાકારી કો દખલ હોગા તો ઈન સબકા શુમાર ફખ્ર વ ગુરૂર વ ગુનાહ મેં હોગા, યે વો નુકતએ નઝર હૈ જિસસે સહાબએ કિરામ રદિ. ને દુન્યા કો દેખા ઔર બરતા, આજ હમ દીન કી રોશ્ની મેં દુન્યા પર ચલના નહીં જાનતે.

અફસોસ કે હમમેં સે અકસર કી ઝિંદગી તો મુતાબઅતે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે યકસર ખાલી નઝર આતી હૈ, યે તો બહોત કાબિલે રહમ હસ્તીયાં હૈં, લેકિન જિન્હોંને મુતાબઅત કે દાયરે મેં કદમ ભી રખા તો ઉનકી મુતાબઅત અકસર ઈબાદત કી હદ સે આગે ન બઢ સકી, હાલાંકે યે મુતાબઅત કા એક પેહલુ હૈ, પૂરી મુતાબઅત નહી બલ્કે યું કેહના ચાહિયે કે અગર મુતાબઅત કે હુદૂદ ઈસ કદર તંગ કર દિયે જાએં તો ઈન્સાન કી ઝિંદગી કા એક બહોત બળા હિસ્સા મુતાબઅતે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે ખાલી નઝર આએગા, ઈસી નઝરિયે કે પેશે નઝર ફુકહા ને બયાને સુનન મેં આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે અફઆલે બશરિયહ કો ભી સુનન કા દરજા દિયા હૈ. અબ જિસ તરહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી નબવી ઝિંદગી મસાઈલે શરઈય્યહ કી સૂરત મેં કુતુબે દીનીય્યહ મેં હમ મૌજૂદ પાતે હૈં, ઈસી

તરહ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ખાલિસ બશરી ઝિંદગી મેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા એક એક ફેઅલ, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી એક એક આદત, ખસ્લત ઔર તબીઅત કા ઝૌક, કુતુબે સિયર (સીરત કી કિતાબોં) મેં મિલ સકતા હૈ, યે સબ કુછ દીની ઝખીરા સહાબા રદિ. સે તાબિઈન તક ઔર ઉનસે ઉલમા કે ઝરિયે હમ તક ઈસ લિયે મુન્તકિલ હોતા ચલા આયા હૈ કે હમ ઉસકો અપની ઝિંદગી મેં બરતેં. યે સિર્ફ સુનને ઔર પઢને કે કિસ્સે નહીં બલ્કે કરને કી બાતે હૈં, યે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે ખાને પીને કી રોઝાના કી આદતેં, યે સહાબા રદિ. કી નઝર મેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ વો દિલફરેબ અદાએં થી જિનકે સીખને પર સહાબા રદિ. અપની દુન્યા કી બળી સે બળી મશ્ગૂલિયતોં કો કુર્બાન કર દેને પર તૈયાર થે ઔર ઈસી લિયે હર વકત હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ઝાતે અકદસ કો પરવાનાવાર ઘેરે રેહતે થે કયુંકે વો જાનતે થે કે અગર ઈબાદત મેં હમારા સર ખુદા કી મરઝી કે મુતાબિક ઝુકતા ઔર ઉઠતા હૈ તો દુન્યવી ઝિંદગી મેં હમારા હર કદમ સિર્ફ ખુદા કી મરઝી કે મુતાબિક કયું ન ઉઠે? કયા જિન ચીઝોં કો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ નાપસંદ ફરમાતે થે હમ પસંદ કરેં? જિનકો આપ નામરગૂબ રખતે થે હમ

મરગૂબ રખેં ઔર ફિર મુતાબઅતે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા લફઝ હમકો ઝૈબ દે? યે કૈસે મુમકિન હૈ? પનાહ ખુદા કી! બહોત સોં કો યે કેહતે સુના કે બેશક ખાને કે બાદ ઉંગલિયાં ચાટના સુન્નત હૈ મગર હમારી તબીઅત ઉસકો ગવારા નહીં કરતી, ઝમીન પર બેઠ કર ખાના સુન્નત હૈ, હમ અગર ઝમીન પર ખાએં તો સૈરી નહીં હોતી, ખાના ખા કર હાથ ધો કર હાથોં કો સર ઔર ચેહરે ઔર હાથોં પર મલ લેના સુન્નત હૈ, મગર યે આદત ડાલના હમારે લિયે બહોત મુશ્કિલ હૈ, ગર્ઝ ઈસી તરહ લગ્વ વ શર્મનામ ઉઝર બયાન કર કે શરીઅત સે અપને કો મઅઝૂર સમઝ લેતે હૈં, યે સબ કુછ હુબ્બે રસૂલ (આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી મુહબ્બત) સે બિલ્કુલ નાઆશના (નાવાકિફ) હોને કી અલામત હૈ, ઈમાન કી સખ્ત કમઝોરી કી દલીલ હૈ, સહાબએ કિરામ રદિ. કે કુલૂબે મુતહહરહ મેં હુબ્બે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને જબ જળ પકળ લી ઔર વો સચ્ચે દિલ સે મુતાબઅત કે રાસ્તે પર ચલ પળે તો આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે મરગૂબાત ખુદબખુદ ઉનકે મરગૂબાત ઔર આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે મકરૂહાત ખુદબખુદ ઉનકે મકરૂહાત હો ગએ, ઉનકો કિસી ચીઝ સે સખ્ત નફરત દિલાને કે લિયે સિર્ફ ઈસકા સુબૂત પહોંચા દેના

કાફી થા કે હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ઈસકો નાપસંદ ફરમાયા હૈ, ઈસી તરહ ઉનકો કિસી ચીઝ કી તરફ ઈન્તિહાઈ રગબત દિલાને કે લિયે સિર્ફ ઈસકા સુબૂત પહોંચા દેના કાફી થા કે હુઝૂર અનવર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ઈસકો પસંદ ફરમાયા હૈ, યે થી હુબ્બે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ, યે થી સહીહ મુતાબઅત!

ફિર એક હયસિયત સે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી આદાત ભી દો કિસ્મ કી હૈં, એક વો જિનકે કરને મેં સવાબ ઔર જિનકે ન કરને મેં કોઈ ગુનાહ નહીં, બલ્કે સિર્ફ સવાબ સે મહરૂમી હૈ, ફર્ઝ કીજીયે કે હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ચુંકે હંમેશા સીધી કરવટ પર સોયા કરતે થે, અગર એક શખ્સ સીધી કરવટ સિર્ફ મુતાબઅતે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી નિય્યત સે સોતા હૈ તો યકીનન ઉસકા સોના બાઈસે અજ્ર વ સવાબ હૈ ઔર અગર ઉલટી કરવટ સોએ તો વો સિર્ફ મુતાબઅતે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે સવાબ સે મહરૂમ હોગા, ગુનેહગાર નહીં, દૂસરી વો આદતેં જિનકે કરને મેં મુતાબઅતે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા સવાબ ઔર જિનસે ગફલત બરતને મેં ન સિર્ફ સવાબ સે મહરૂમી બલ્કે ગુનાહ ભી હૈ, મસલનઃ આપ સલ્લલ્લાહુ

અલયહિ વસલ્લમ ને પાજામા (ઇઝાર) તો કભી પેહના નહીં અલબત્તા તેહબંદ હંમેશા ટખ્ને સે ઉંચી નિસ્ફ પીંડલી તક બાંધા હૈ, અબ અગર કોઇ શખ્સ તેહબંદ યા પાજામા ટખ્ને સે નીચા પેહનેગા તો યકીનન ગુનેહગાર હોગા, કયુંકે ઉસકે બારે મેં બળી સખ્ત વઈદેં આઇ હૈં.

એક જગા ઇસ તરહ આયા હૈ કે ટખ્ને કે નીચે જિસ જગા પાજામા (ઇઝાર) કા હિસ્સા લગેગા કયામત કે રોઝ દોઝખ કી આગ વહીં સે બદન કો છુએગી, દૂસરી જગા યું આયા હૈ કે એૈસે બંદે કી તરફ કયામત કે રોઝ અલ્લાહ તઆલા નહીં દેખેગા જો અપને પાંજામે (ઇઝાર) કો તકબ્બુર સે ટખ્ને સે નીચે લટકાએ રખતા હૈ "અલ અયાઝુ બિલ્લાહ" (અલ્લાહ કી પનાહ) સિર્ફ પાજામા કી ઉંચ નીચ પર યે સઝા ઔર યે નારાઝગી! અબ હમારી ગફલત કા અંદાઝા કીજીયે કે આજ હમ મેં સે બહોત સે મુસલમાન જિન્હોંને ગૈર અકવામ કી આદાત વ તરીકએ ઝિંદગી કો અપના રખા હૈ વો એૈસે પાજામે કા પહેનના ઇસ લિયે ફખ્ર સમઝતે હૈં જિસકે પાઇંચે મેં ઉનકે બૂટ યા જૂતે કી એળી છુપી રહે, ગોયા રાસ્તે કી વો નજાસત જો હમ અપને જૂતે કે નીચે તલે મેં લગાના મજબૂરન ગવારા કર લેતે હૈં. યે જદીદ તહઝીબ કે દિલદાદા ઇસકો પાજામા પર લગાના ખુશી સે પસંદ કરતે હૈં, અફસોસ કે મઝહબ સે ગફલત પર તબીઅત કી

પાકીઝગી જો હર નઝાફત (પાકીઝગી) પસંદ ઇન્સાન ફિતરતન અપને મેં પાતા હૈ, ઉસસે ભી યે ગરીબ મહરૂમ હો ગએ, કયુંકે મઝહબ કી હિદાયાંતો સે કત્એ નઝર વૈસે ભી તો નઝાફત વ પાકીઝગી કે ખિલાફ હૈ કે કપળોં કો રાસ્તે કી ગંદગી મેં ભર લિયા જાએ ફિર ન મઅલૂમ કે ઇન નઝાફત કે દા'વેદારોં કો યે આદત કૈસે ગવારા હૈ? મુસલમાનોં કી યહી દીની ગફલત દેખ કર મેં ને યે દીની ખિદમત અંજામ દેને કા ઇરાદા કિયા તાકે યે મઅલૂમ હો કે ઇબાદાત કે અલાવહ ભી તમામ ઉમૂરાત કી મઝહબ કી તરફ સે હમકો ખાસ હિદાયાત મિલી હૈં ઔર હમકો એક ખાસ તરઝે ઝિંદગી યા હર ચીઝ મેં ખાસ ઝોક મિલા હૈ જિસકે મુતાબિક હમ અપની અલગ તહઝીબ, અલગ ફેશન બના સકતે હૈં, હમેં અપને મઝહબી ફેશન વ તહઝીબ કો ભૂલ કર દૂસરોં કી તહઝીબ કો અપનાને કી કોઇ હાજત નહીં.

આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી વો આદાત જો અહકામે શરઇય્યહ સે તઅલ્લુક રખતી હૈં ઔર જો મસાઇલે શરઇય્યહ કી સૂરત મેં કુતુબે દીનીય્યહ મેં મૌજૂદ હૈં ઉનકો મેં ને અપને મવઝૂઅ સે ખારિજ સમઝતે હુવે તર્ક કર દિયા હૈ, ગોયા ઇસ કિતાબ કા મવઝૂએ બહસ સીરત કા એક ખાસ શોઅબા હૈ, ઉસી શોઅબે પર અલ્લામા ઇબ્ને સુન્ની રહ. ને કિતાબ

'અમલુલ યવમિ વલ્લયલહ' મેં બહસ કી હૈ ઔર બહોત ખુબ બહસ કી હૈ, મગર મૌસૂફ ને ઇસ બારે મેં કવલી વ ફેઅલી હર દો અહાદીસ કો ઝબ્ત કિયા હૈ ઔર મેં ને સિર્ફ ફેઅલી રિવાયાત કો લિયા હૈ, ઇસ તરહ કિતાબ કા મવઝૂઅ ઉસસે ભી અખસ હૈ.

મેં ને જિન અરબી કુતુબે સિયર (સીરત કી કિતાબોં) સે મદદ હાસિલ કી હૈ વો યે હૈં:

'મવાહિબે લદુન્નીયહ'

(અલ્લામા કુસ્તુલાની રહ. કી)

'ઝાદુલ મઆદ'

(અલ્લામા ઇબ્ને કય્યિમ જવઝી રહ. કી)

'અમલુલ યવમિ વલ્લયલહ'

(અલ્લામા ઇબ્ને સુન્ની રહ. કી)

'સુબુલુલ હુદા વર્રશાદ ફી સીરતિ ખયરિલ ઇબાદ'

(અલ્લામા યુસુફ બિન અલી અશ્શામી રહ. કી જો સીરતે શામી કે નામ સે મશ્હૂર હૈ)

મેરા ઝિયાદહતર એ'તેમાદ મુઅખ્ખિરૂઝ ઝિક્ર કિતાબ પર રહા જો અપને મવઝૂઅ પર સિર્ફ એક કિતાબ હૈ ઔર નિહાયત નાયાબ ઔર નાદિરૂલ વુજૂદ હૈ ઔર ગાલિબન અબ તક ભી તબઅ નહી હુઇ હૈ, સીરત કે હર પેહલૂ પર ઉસ બસ્ત વ તફસીલ ઔર ઉસ ફાઝિલાના હયસિયત સે બહસ કી હૈ કે વાકઇ અલ્લામા મૌસૂફ ને

આનેવાલે સીરત નિગારોં કે લિયે ઇસ બારે મેં કલમ ઉઠાને કી ગુંજાઇશ હી નહીં રખી, યે ઇસ કિતાબ કી જામિઇય્યત કી અલામત હૈ કે ઇસ કિતાબ મેં હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી બાઝ બાઝ આદાત ઐસી આપકો મિલેંગી જિનકા પતા દૂસરી કિતાબોં સે નહીં મિલતા ઔર ખૂબી યે કે નિહાયત સહીહ તરીકે સનદ સે અહાદીસ કો ઝબ્ત કિયા હૈ, મવઝૂઆત કો સાફ બતાતે ચલે ગએ હૈં, કયુંકે અલ્લામા મૌસૂફ કો દસવીં સદી કે મુહદ્દિસીન મેં બહોત બુલંદ પાયા મુહદ્દિસ માના ગયા હૈ, ઇસ કિતાબ કા કલમી નુસ્ખા ટોંક (હિંદ) કે કુતુબખાને મેં મહફૂઝ હૈ.

– સઅદ હસન યુસુફી

આં હઝરત صلى الله عليه وسلم કી આદાતે પાકીઝહ

ખાના ખાને કે બારે મેં

﴾૧﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખાને સે પેહલે હાથ ધોતે ઔર સીધે હાથ સે અપને સામને સે ખાના નોશ ફરમાતે.

﴾૨﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ટેક લગા કર કભી ખાના નોશ નહી ફરમાતે બલ્કે યા તો દો ઝાનૂ બેઠતે યા બદન કે નીચે કે હિસ્સે કો ઝમીન પર ટેક કર પેર દો ઝાનૂં ખળે કર કે બેઠતે યા ઉકળુ બેઠતે, ઔર ઝયાદહ તર ઇસી આખરી નશિસ્ત પર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બેઠતે.

﴾૩﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને મેઝ કુર્સી પર બેઠ કર કભી ખાના નોશ નહી ફરમાયા, બલ્કે ઝમીન પર દસ્તરખાન બિછાયા જાતા ઔર ઉસ પર હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખાના તનાવુલ ફરમાતે.

﴾૪﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અકસર વ બેશતર સિર્ફ તીન ઉંગલિયોં સે ખાના નોશ ફરમાતે, યઅની અંગૂઠે, શહાદત કી ઉગલી ઔર બીચ કી ઉગલી સે, અગર કોઇ ચીઝ પતલી હોતી તો શાઝ વ નાદિર બીચ કી ઉગલી કે બરાબરવાલી

ઉગલી સે ભી કામ લેતે.

(૫) ખાને કે બાદ ઉગલિયાં ચાટ લિયા કરતે, પેહલે બીચ કી ઉંગલી ચાટતે, ઉસકે બાદ શહાદત કી ઉગલી ઔર ફિર અંગૂઠા.

(૬) ખાના અગર બરતન કી ચોટી તક ચુના હોતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ચોટી સે ખાના શુરૂ નહીં ફરમાતે બલ્કે અપને સામને નીચે કી જાનિબ સે શુરૂ કરતે ઔર ફરમાતે ખાને મેં બરકત બીચ મેં હી તો હોતી હૈ.

(૭) છોટી છોટી પ્યાલિયોં ઔર તશ્તરિયોં મેં (જિનમેં અકષર ઉમરા અચાર, ચટનિયાં યા પુર તકલ્લુફ ખાને ચુન કર ખાતે હૈં) ખાના નાપસંદ ફરમાતે.

(૮) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ હલ્વા, શહદ, સિરકા, ખજૂર, ખરબૂઝા, કકડી, લૌકી (દૂધી) બહોત પસંદ ફરમાતે.

(૯) ગોશ્ત મેં આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો દસ્ત (હાથ), ગરદન ઔર પીઠ કા ગોશ્ત બહોત પસંદ થા.

(૧૦) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કભી ખરબૂઝા ઔર ખજૂર, કકડી ઔર ખજૂર, રોટી ઔર ખજૂર યા તલ ઔર ખજૂર મિલા કર તનાવુલ ફરમાતે.

(૧૧) અગર કોઇ ખાના તબીઅતે મુબારક કો નામરગૂબ

હોતા તો કભી ઉસકી બુરાઇ નહીં ફરમાતે બલ્કે ખામોશી સે ઉસકો છોળ દેતે.

(૧૨) કચ્ચી પ્યાઝ ઔર કચ્ચા લહસન કભી તનાવુલ નહીં ફરમાતે.

(૧૩) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને છના હુવા આટા કભી નહીં ખાયા.

(૧૪) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ચપાતી કભી નહીં ખાઇ.

(૧૫) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને મેંદા કભી નહીં ખાયા.

(૧૬) ખજૂર યા રોટી કા ટુકળા કિસી પાક જગા પર પળા હોતા તો પુછ કર ખા લેતે.

(૧૭) બહોત ગર્મ ખાના જિસમેં સે ભાપ નિકલ રહી હોતી તનાવુલ નહીં ફરમાતે બલ્કે ઉસકો ઠંડા હોને દેતે, ગર્મ ખાને કે લિયે કભી ફરમાતે કે અલ્લાહ તઆલા ને હમકો આગ નહીં ખિલાઇ હૈ, ઔર કભી ફરમાતે કે ગર્મ ખાને મેં બરકત નહીં હોતી.

(૧૮) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખાને કો કભી નહીં સુંઘતે ઔર સુંઘને કો બુરા જાનતે.

(૧૯) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખાના વગૈરહ બેઠ કર હી નોશ ફરમાતે, મગર મેવા યા ફલ ખળે ખળે ભી નોશેજાન ફરમા લિયા કરતે ઔર કભી

ચલ ફિર કર ભી.

﴾૨૦﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ કિસી ખાને મેં દસ્તે મુબારક ડાલતે તો ઉંગલિયોં કો જળોં તક ખાને મેં નહીં ભરતે.

﴾૨૧﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પકે હુવે ગોશ્ત કો કભી છુરી સે કાટ કર નોશેજાન ન ફરમાતે.

﴾૨૨﴿ ખાને ઔર પીને કે બરતન કો ઢાંક કર રખને કા હુકમ કરતે, અગર કોઇ ચીઝ ઢાંકને કો ન હોતી તો એક છોટી સી લકળી બરતન કે મુંહ પર રખવા દેતે.

﴾૨૩﴿ અગર કિસી મજલિસ મેં તશ્રીફ ફરમા હોતે ઔર કિસી હમજલીસ (સાથ મેં બેઠે હુવે) કો કોઇ ચીઝ ખાને પીને કી ઇનાયત ફરમાતે તો સીધી જાનિબ બેઠનેવાલે કો ઉસકા ઝિયાદહ હકદાર સમઝતે ઔર ઉસકો દેતે ઔર અગર બાંઇ જાનિબ બેઠનેવાલે કો ઇનાયત ફરમાના ચાહતે તો સીધી તરફવાલે સે ઇજાઝત તલબ ફરમાતે, યે તરતીબ ઔર યે અમલ હંમેશા મલહૂઝ રેહતા, ચાહે બાંઇ તરફ કા આદમી કિતની હી બળી હયસિયત કા હોતા.

﴾૨૪﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ શામ કે વકત

સુબ્હ કે લિયે ઔર સુબહ કે વકત શામ કે લિયે ખાના ઉઠા કર નહીં રખતે.

(૨૫) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સાલન કે નીચે કા હિસ્સા બહોત પસંદ ફરમાતે ઔર અકસર ઉસકો બાદ મેં પી જાતે.

(૨૬) ઘર મેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ગોશ્ત લા કર દેતે તો હિદાયત ફરમાતે કે ઉસમેં શોરબા રખના તાકે ઉસમેં સે પળોસી કો દિયા જા સકે.

(૨૭) ખાને યા પીને કી ચીઝ મેં હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ફુંક નહીં મારતે ઔર ઉસકો બુરા જાનતે.

(૨૮) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કભી ખરબૂઝા શકર કે સાથ તનાવુલ ફરમાતે.

(૨૯) હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખજૂર ખાતે તો બાએં હાથ સે ગુઠલી ફેંકતે જાતે.

(૩૦) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ગુઠલી દો ઊંગલિયોં યઅની શહાદત ઔર બીચ કી ઉગલી સે ફેંકતે, ઇસ તરહ કે ઇન દોનોં ઉગલિયોં કી પુશ્ત (પીઠ) પર ગુઠલી રખતે ઔર ફેંક દેતે.

(૩૧) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કકળી નમક સે ભી ખાતે.

﴾૩૨﴿ હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ નયા ખાના દેખતે તો ઉસકા નામ પેહલે દરયાફત ફરમાતે, ફિર દસ્તે મુબારક ઉસકી તરફ દરાઝ ફરમાતે.

﴾૩૩﴿ અખીર ઝિંદગી મેં જબકે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો ધોકે સે ઝહર ખિલા દિયા ગયા થા, આદતે તય્યિબહ યે ભી હો ગઇ થી કે જબ કોઇ શખ્સ કોઇ ખાના બતોરે હદિયા ખિદમતે આલી મેં પેશ કરતા તો ઉસકો ઉસ ખાને મેં સે એક લુકમા પેહલે ખિલા દેતે ફિર નોશેજાન ફરમાતે, મગર યે સૂરત અજનબી લોગોં કે સાથ હોતી.

﴾૩૪﴿ ગોશ્તદાર હડ્ડિયોં મેં પેહલૂ કી હડ્ડી કો બહોત પસંદ ફરમાતે.

﴾૩૫﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કહીં મદઉ હોતે (દઅવત દી જાતી) ઔર કોઇ શખ્સ બગૈર બુલાએ સાથ હો જાતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસકો સાથ લે લેતે, મગર દાઇ (દઅવત દેનેવાલા) કે ઘર પહોંચને પર દાઇ સે ઉસકે લિયે ઇજાઝત તલબ ફરમાતે, ઇજાઝત હાસિલ કરને પર ઉસકો અપને હમરાહ લે જાતે.

﴾૩૬﴿ મેહમાન કો ખાના ખિલાતે તો બાર બાર ફરમાતે,

ઔર ખાઓ ઔર ખાઓ, યહાં તક કે મેહમાન બેહદ ઈન્કાર કરતા, તબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપના ઈસરાર તર્ક ફરમાતે.

﴾૩૭﴿ કિસી મજમઅ મેં ખાના તનાવુલ ફરમાને કા મોકા પેશ આતા તો સબસે અખીર મેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ હી ખાને સે ઉઠતે, કયુંકે બાઝ દેર તક ખાતે રેહને કે આદી હોતે હેં ઔર ઐસે લોગ જબ દૂસરોં કો ખાને સે ઉઠતા દેખતે હેં તો શર્મ કી વજહ સે ખુદ ભી ઉઠ જાતે હૈં, લિહાઝા ઐસે લોગોં કા લિહાઝ ફરમાતે હુવે હુઝૂરે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ભી બ-તકલ્લુફ થોળા થોળા ખાતે હી રેહતે.

﴾૩૮﴿ ખાના શુરૂ કરતે વકત તીન લુકમોં તક હર લુકમે પર બિસ્મિલ્લાહ કેહ કર લુકમા લેતે.

﴾૩૯﴿ જો શખ્સ બિસ્મિલ્લાહ પઢે બગૈર ખાના શુરૂ કર દેતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસકા હાથ પકળ લિયા કરતે ઔર ઉસકો બિસ્મિલ્લાહ કેહને કે લિયે તાકીદ ફરમાતે.

﴾૪૦﴿ કોઇ શખ્સ બાએં હાથ સે ખાના ખાતે હુવે આપકો દિખાઇ દેતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસકે હાથ કો ઐસા ઝટકતે કે ઉસકે હાથ

સે લુકમા ગિર જાતા ઔર ફિર ફરમાતે કે ખાને મેં સીધે હાથ સે કામ લો.

(૪૧) ખાના અગર એક કિસ્મ કા આપકે સામને હોતા તો આપ સિર્ફ અપને હી સામને સે તનાવુલ ફરમાતે ઔર અગર મુખ્તલિફ કિસ્મ કા ખાના હોતા, ચાહે બરતન એક હી હોતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બિલા તઅમ્મુલ દુસરી જાનિબ ભી હાથ બઢાતે.

(૪૨) પુરાની ખજૂર તનાવુલ ફરમાતે તો પેહલે અંદર સે ઉસકો સાફ કર લેતે ફિર તનાવુલ ફરમાતે.

(૪૩) ખાને કે બાદ હાથ ધોતે ઔર હાથોં મેં જો તરી હોતી ઉસકો અપને હાથોં, ચેહરે ઔર સર મુબારક પર મલ કર ખુશ્ક કર લિયા કરતે.

(૪૪) જબ હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મુર્ગી ખાના ચાહતે તો કઇ રોઝ પેહલે હુકમ દેતે કે વો બાહિર ફિરને સે રોક લી જાએ, ફિર ઉસકો ઝબહ કરવા કર પકવાતે ઔર તનાવુલ ફરમાતે.

(૪૫) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખિચળી બહોત પસંદ ફરમાતે.

(૪૬) ગોશ્ત કે શોરબે મેં ડીબોઇ હુઇ રોટી (સરીદ) બહોત મરગૂબે તબઅ થી.

(૪૭) મખ્ખન ઔર ખજૂર ભી હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો બહોત પસંદ થા.

(૪૮) દૂધ ઔર ખજૂર સાથ સાથ તનાવુલ ફરમાતે ઔર ઈર્શાદ ફરમાતે કે યે દોનોં ચીઝેં ઉમ્દહ હૈં.

(૪૯) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખાને મેં સે અવ્વલ લુકમા લેતે તો ફરમાતે:

يَاوَاسِعَ الْمَغْفِرَةُ

'યા વાસિઅલ્ મગ્ફિરહ'

(૫૦) જબ ખાના પાસ આતા તો ફરમાતે:

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِىْ مَا رَزَقْتَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ بِسْمِ اللّٰهِ.

'અલ્લાહુમ્મ બારિક્ લના ફીમા રઝક્તના વકિના અઝાબન્નાર્ બિસ્મિલ્લાહ'

(૫૧) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખાના તનાવુલ ફરમા ચુકતે તો ફરમાતે:

اَلْحَمْدُ لِلّٰه الَّذِيْ اَطْعَمَنَا وَ سَقَانَا وَ جَعَلَنَا مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ.

'અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિલ્લઝી અત્અમના વસકાના વજઅલના મિનલ્ મુસ્લિમીન.'

﴾૫૨﴿ જબ દસ્તરખાન ઉઠ જાતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઈર્શાદ ફરમાતે:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ حَمْدًا كَثِيْرًا طَيِّبًا مُّبَارَكًا فِيْهِ غَيْرَ مُكْفِيٍّ وَّلَا مُوَدَّعٍ وَّلَا مُسْتَغْنًى عَنْهُ.

'અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ હમ્દન્ કસીરન્ તય્યિબમ્મુબારકન્ ફીહી ગયર મુકફિય્ યિંવ્વલા મુવદ્દઈવ્ વલા મુસ્તગનિન્ અન્હુ.'

﴾૫૩﴿ જબ હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કહીં મદઉ હોતે તો દાઈ કે હક મેં ઈન અલફાઝ સે ઝરૂર દુઆ ફરમાતે:

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِيْ مَا رَزَقْتَهُمْ وَاغْفِرْ لَهُمْ وَارْحَمْهُمْ.

'અલ્લાહુમ્મ બારિક લહુમ ફીમા રઝક્તહુમ વગ્ફિર લહુમ્ વર્હમ્હુમ્.'

આં હઝરત ﷺ કી આદાતે તય્યિબહ

પીને મેં

﴾૫૪﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પાની ચુસ કર બગૈર આવાઝ કે નોશ ફરમાતે, ગટગટ કર કે

ઘુંટ કી આવાઝ કે સાથ કભી નહીં પીતે થે.

(૫૫) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો મીઠે પાની કા બહુત શોક થા ઔર દૂર દૂર સે યઅની દૂર દરાઝ તક કી મસાફત સે મંગા કર નોશ ફરમાતે.

(૫૬) અઝવાજે મુતહહરાત મેં ચુંકે હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા સે ખુસુસી ઉન્સ થા ઈસ લીયે આદતે તય્યિબા થી કે હઝરત આઇશા રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હા જિસ બરતન સે ઔર જિસ રૂખ સે પાની પીતી આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ભી અપને લબે મુબારક ઉસી જગા લગા કર પાની નોશેજાન ફરમાતે.

(૫૭) પીને કી ચીઝોં મેં દૂધ તબીઅતે પાક કો સબસે ઝિયાદહ મરગૂબ થા.

(૫૮) દૂધ કભી તન્હા ઈસ્તેઅમાલ ફરમાતે ઔર કભી ઠંડા પાની મિલા કર નોશેજાન ફરમાતે.

(૫૯) કભી આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મશક યા ડોલ સે મુંહ લગા કર પાની પી લિયા કરતે.

(૬૦) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ પીને કી ચીઝ કિસી મજલિસ મેં તકસીમ કરાતે તો હુકમ દેતે કે પેહલે ઉમ્ર મેં બળે લોગોં સે દૌર શુરૂ કિયા જાએ.

(૬૧) જબ મજલિસ મેં કિસી પીને કી ચીઝ કા દૌર ચલ

રહા હોતા ઔર બારબાર પ્યાલા આ રહા હોતા તો દૂસરા પ્યાલા આને પર ઉસકો હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસી જગા સે શુરૂ કરાતે જહાં પેહલા દૌર ખત્મ હુવા થા.

﴾૬૨﴿ જબ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપને અહબાબ કો કોઇ ચીઝ પિલાતે તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખુદ સબસે આખિર મેં નોશેજાન ફરમાતે ઔર ફરમાતે કે સાકી સબસે આખિર મેં પીતા હૈ.

﴾૬૩﴿ હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ આમ ઈસ્તેઅમાલગાહોં મસલનઃ નહરોં, નદિયોં યા તાલાબોં સે પાની મંગા કર નોશ ફરમાયા કરતે થે, તાકે આમ મુસલમાનોં કે હાથોં કી બરકત હાસિલ ફરમાએં.

﴾૬૪﴿ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને કાંચ, મિટ્ટી, તાંબે ઔર લકળી કે બરતનોં મેં પાની નોશ ફરમાયા હૈ.

﴾૬૫﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અકસર જવ કે સત્તુ ઈસ્તેઅમાલ ફરમાતે.

﴾૬૬﴿ બાદામ કે સત્તુ એક મરતબા ખિદમતે આલી મેં પેશ હુવે તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ઉનકો પીને સે ઈન્કાર ફરમાયા, ઔર ફરમાયા કે યે ઉમરા (માલદારોં) કી ગિઝા હૈ.

(૬૭) શહદ મિલા હુવા દૂધ ભી હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ નોશ નહીં ફરમાતે ઔર ફરમાતે કે 'દો સાલન એક બરતન મેં' યઅની યે ઈસ્રાફ કૈસા?

(૬૮) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પાની બેઠ કર તીન સાંસ મેં ઈસ તરહ નોશ ફરમાતે કે હર દફા બરતન સે મુંહ મુબારક લગાતે વકત **બિસ્મિલ્લાહ** કેહતે ઔર જબ બરતન કો મુંહ સે હટાતે તો **અલ્હમ્દુલિલ્લાહ** ફરમાતે, આખિર મરતબા **અલ્હમ્દુલિલ્લાહ** કે સાથ **'વશ્શુક્રુ લિલ્લાહ'** ભી બઢા દેતે.

આં હઝરત ﷺ કા ઝોકે સલીમ
લિબાસ મેં

(૬૯) તમામ લિબાસોં મેં આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કુરતા ઝિયાદહ પસંદ ફરમાતે,

(૭૦) કુરતે કી આસ્તીન ન ઈતની તંગ રખતે ઔર ન ઈતની કુશાદહ, બલ્કે દરમ્યાની હોતી ઔર આસ્તીન હાથ કે ગટ્ટે તક રખતે.

(૭૧) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે સફર કા કુરતા વતન કે કુરતે સે દામન ઔર આસ્તીન

મેં કિસી કદર છોટા હોતા થા.

(૭૨) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈયહિ વસલ્લમ કી કમીસ કા ગિરેબાન સીને પર હોતા થા.

(૭૩) કભી આપ અપને કુરતે કા ગિરેબાન ખોલ લિયા કરતે ઔર સીનએ અત્હર સાફ નઝર આતા થા ઔર ઉસી હાલત મેં નમાઝ પઢ લેતે.

(૭૪) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કમીસ ઝૈબે તન ફરમાતે તો પેહલે સીધા હાથ સીધી આસ્તીન મેં ડાલતે ઔર ફિર ઉલટા હાથ ઉલ્ટી આસ્તીન મેં.

(૭૫) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને પાજામા કભી નહીં પેહના, બલ્કે હંમેશા તેહબંદ બાંધા હય, અલબત્તા પાજામા પહેનને કે લિયે ખરીદા હૈ ઔર અપને અહબાબ કો પહેનતે દેખા હૈ.

(૭૬) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ તેહબંદ હંમેશા નાફ સે નીચા બાંધતે ઔર નિસ્ફ પિંડલી સે ઉચા રખતે.

(૭૭) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે તેહબંદ કા અગલા હિસ્સા પિછલે હિસ્સે સે કદરે નીચા હોતા થા.

(૭૮) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે ઓઢને કી ચાદર લંબાઇ મેં ૪ ગઝ ઔર ચોળાઇ મેં ૨ ગઝ

એક બાલિશ્ત હોતી થી.

(૭૯) કભી આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ચાદર કો ઈસ તરહ ઓઢતે કે ચાદર કો સીધી બગલ સે નિકાલ કર ઉલટે કાંધે પર ડાલ લેતે.

(૮૦) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને અપને પહેનને કે કપળોં મેં મસલનઃ કુરતા, તેહબંદ, ચાદર યા જૂતા વગૈરહ ઉનમેં સે કિસી કા ફાઝિલ જોળા બના કર નહીં રખા.

(૮૧) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ નયા લિબાસ પહેનતે તો જુમ્આ કે દિન પહેનતે.

(૮૨) સફેદ લિબાસ તો હુઝૂર અનવર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો મહબૂબ થા, મગર રંગીન લિબાસ મેં સબ્ઝ રંગ કા લિબાસ તબીઅતે પાક કો બહોત ઝિયાદહ પસંદ થા.

(૮૩) જબ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ નયા લિબાસ ઝૈબે તન ફરમાતે તો કપળે કા નામ લે કર ખુદા તઆલા કા શુક્ર ઈન અલ્ફાઝ મેં અદા ફરમાતે.

اَللّٰھُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کَمَا کَسَوْتَنِیْہِ اَسْئَلُکَ
خَیْرَہٗ وَ خَیْرَ مَا صُنِعَ لَہٗ وَ اَعُوْذُ بِکَ مِنْ
شَرِّہٖ وَ شَرِّ مَا صُنِعَ لَہٗ.

અલ્લાહુમ્મ લકલ્ હમ્દુ કમા કસવ્તનીહિ, અસ્અલુક ખૈરહૂ વ ખૈર મા સુનિઅ લહૂ વઅઊઝુ બિક મિન્ શર્રિહી વ શર્રિ મા સુનિઅ લહૂ.

આં હઝરત ﷺ કા - અમામા

﴾૮૪﴿ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અમામા બાંધતે થે.

﴾૮૫﴿ અગર અમામા ન હોતા તો સર ઔર પેશાની મુબારક પર એક પટ્ટી બાંધ લિયા કરતે.

﴾૮૬﴿ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા અમામા તકરીબન સાત ગઝ કા હોતા થા.

﴾૮૭﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અમામા બાંધતે તો શિમ્લા ઝરૂર છોળતે ઔર કભી અમામા કા એક પેચ ઠુડ્ડી કે નીચે ગરદન પર સે લે લેતે.

﴾૮૮﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અમામા એક બાલિશ્ત કે કરીબ છોળતે.

﴾૮૯﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે અમામે કા શિમ્લા દોનોં શાનોં કે દરમ્યાન પીછે કી જાનિબ છુટા હુવા હોતા.

﴾૯૦﴿ અમામા બાંધને કે ખત્મ પર ઉસકા આખરી પલ્લુ બજાએ આગે કે પીછે કે રૂખ મેં ડાલ દેતે.

﴾૯૧﴿ તપિશે આફતાબ કી વજહ સે કભી અમામા કા શિમ્લા સરે મુબારક પર ડાલ લિયા કરતે થે.

﴾૯૨﴿ અમામા કે નીચે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ટોપી ઝરૂર ઓઢા કરતે થે.

આં હઝરત صلى الله عليه وسلم કી - ટોપી

﴾૯૩﴿ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સફેદ ટોપી ઓઢા કરતે થે.

﴾૯૪﴿ વતન મેં આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સર સે ચિપટી હુઇ ટોપી ઓઢા કરતે થે.

﴾૯૫﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે સફર કી ટોપી ઉઠી હુઇ બાળદાર હોતી થી જિસકો કભી નમાઝ પઢતે વકત અપને સામને રખ લિયા કરતે. (ગોયા ઉસસે સુતરહ કા કામ લેતે)

﴾૯૬﴿ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને સોઝની નુમા સિલે હુવે કપળે કી ગાઢી ટોપી ભી ઓઢી હૈ.

આં હઝરત صلى الله عليه وسلم કી - અંગુઠી

﴾૯૭﴿ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ચાંદી કી અંગુઠી પહેનતે.

(૯૮) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને અંગુઠી સીધે ઔર ઉલટે (ડાબે) દોનોં હાથોં કી છુંગલિયોં મેં પેહની હૈ.

(૯૯) અંગુઠી કા નગીના આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને કભી ચાંદી કા રખા ઔર કભી હબ્શી પત્થર કા.

(૧૦૦) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી આદતે તય્યિબહ થી કે અંગુઠી કા નગીના બજાએ ઉપર કી જાનિબ કે હાથ કે અંદર કી હથેલી કી તરફ રખતે.

(૧૦૧) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી અંગુઠી પર તીન સતરોં મેં મુહમ્મદુર્રસુલુલ્લાહ (محمد رسول الله) ખુદા હુવા થા, મુહમ્મદ એક સતર મેં, રસુલ દૂસરી સતર મેં, ઔર અલ્લાહ તીસરી સતર મેં.

الله
رسول
محمد

આં હઝરત ﷺ કા - જૂતા

(૧૦૨) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ચપ્પલ નુમા યા ખળાઉ નુમા જૂતા પેહના કરતે થે.

(૧૦૩) જૂતા પહેનતે તો પેહલે સીધા પાંવ સીધે જૂતે મેં ડાલતે, ઔર નિકાલતે વકત પેહલે ઉલટા પાંવ

જૂતે મેં સે નિકાલતે ઔર ફિર સીધા.

(૧૦૪) જૂતા કભી ખડે હો કર પહેનતે ઔર કભી બેઠ કર

(૧૦૫) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપના જૂતા ઉઠાતે તો ઉલટે હાથ કે અંગુઠે કે પાસવાલી ઉગલી સે ઉઠાતે.

(૧૦૬) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપને જૂતે મેં દો તસ્મે રખતે, એક તસ્મા અંગૂઠે ઔર ઉસકે બરાબરવાલી ઉંગલી મેં રેહતા ઔર દૂસરા છુંગલિયા ઔર ઉસકે બરાબરવાલી ઉગલી મેં.

(૧૦૭) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા જૂતા એક બાલિશ્ત દો ઉગલ લંબા થા, તલવે કે પાસ સે સાત ઉગલ ચોળા ઔર દોનોં તસ્મોં કે દરમ્યાન પંજે પર સે દો ઉગલ ફાસ્લા હોના થા.

આં હઝરત صلى الله عليه وسلم કે ખસાઇલે હમીદહ

સોને ઔર જાગને મેં

(૧૦૮) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અવ્વલ રાત આરામ ફરમાતે ઔર નિસ્ફ આખિર કે અવ્વલ હિસ્સે મેં ઉઠ જાતે.

(૧૦૯) શુરૂ રાત જબ કિસી કદર ગેહરી નીંદ હોતી, સીધી કરવટ ઇસ તરહ સોતે કે સીધે હાથ કી હથેલી પર

સીધા રૂખ્સાર રખ લેતે ઔર તીન મરતબા યે અલ્ફાઝ ઇર્શાદ ફરમાતે:

رَبِّ قِنِی عَذَابَکَ یَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَکَ

રબ્બિ કિની અઝાબક યવ્મ તબ્અસુ ઈબાદક્

(૧૧૦) કિસી શખ્સ કો પેટ કે બલ ઉંધા લેટા હુવા યા સોતા હુવા દેખતે તો બહોત નારાઝ હોતે ઔર પાંવ સે છેળ કર ઉસકો ઉઠા દેતે.

(૧૧૧) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખજૂર કી છાલ ભરે હુવે ચમળે કે ગદીલે પર, ચટાઇ પર, ટાટ પર, બાન કી બુની હુઇ ચારપાઇ પર, સિર્ફ ચમળે પર, સિયાહ કપળે ઔર કભી ઝમીન પર આરામ ફરમાયા કરતે થે.

(૧૧૨) જિસ ટાટ પર હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ આરામ ફરમાતે ઉસકો સિર્ફ દો તેહ કર કે બિછાને કા હુકમ દેતે, આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સોને મેં ખર્રાટે લેને કે આદી થે.

(૧૧૩) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કભી ચિત લેટતે ઔર પાંવ પર પાંવ રખ કર આરામ ફરમાતે મગર ઇસ તરહ કે સતર નહીં ખુલતા, અગર સતર ખુલને કા અંદેશા હો તો ઐસે લેટને સે હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને મુમાનઅત ફરમાઇ હૈ.

(૧૧૪) ઈશા સે પેહલે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કભી નહીં સોતે થે.

(૧૧૫) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ રાત કો ઐસે ઘર મેં આરામ નહીં ફરમાતે કે જિસમેં ચિરાગ ન જલાયા ગયા હોતા.

(૧૧૬) અગર હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બહાલતે જનાબત આરામ ફરમાને કા ઈરાદા ફરમાતે તો પેહલે નાપાક જગા કો ધો લેતે ઔર ફિર વુઝૂ કર કે સો રેહતે.

(૧૧૭) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ આમ તૌર સે સોને સે પેહલે વુઝૂ કર કે સોને કે આદી થે.

(૧૧૮) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી અગર રાત કે કિસી હિસ્સે મેં આંખ ખુલતી તો કઝાએ હાજત કે બાદ સિર્ફ ચેહરે ઔર હાથોં કો ધો કર સોતે.

(૧૧૯) સોને સે પેહલે દૂસરે કપળે કી તેહબંદ બાંધતે ઔર કુરતા ઉતાર કર ટાંગ દેતે ઔર ફિર આરામ ફરમાતે.

(૧૨૦) રાત કો જનાબ રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ આરામ ફરમાતે તો ચારપાઇ કે નીચે એક લકળી કા પ્યાલા રખા રેહતા, રાત કો જાગતે તો ઉસમેં પેશાબ કરતે.

(૧૨૧) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે સિરહાને એક સુરમા દાની રખી રેહતી, હર રાત સોતે વકત સુરમા લગાતે.

(૧૨૨) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સિયાહ રંગ કી સુરમા દાની રખા કરતે.

(૧૨૩) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સુરમા લગાતે તો હર આંખ મેં તીન તીન મરતબા સલાઇ લગાતે ઔર કભી હર આંખ મેં દો દો મરતબા લગાતે ઔર આખરી એક સલાઇ દોનોં આખોં મેં લગાતે.

(૧૨૪) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સોતે વકત અપને અહલે બૈત સે કુછ ઇધર ઉધર કી બાતેં કિયા કરતે, કભી ઘર કે મુતઅલ્લિક ઔર કભી આમ મુસલમાનોં કે મુઆમલાત કે બારે મેં.

(૧૨૫) હર રાત હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા યે મઅમૂલ થા કે તકિયે પર સર રખને કે બાદ 'કુલ હુવલ્લાહુ અહદ' ઔર 'કુલ અઉઝુ બિરબ્બિલ ફલક' ઔર 'કુલ અઉઝુ બિરબ્બિન્નાસ' એક એક મરતબા પઢ કર દોનોં હાથોં કી મુઠીયોં મેં ફુંક લેતે, ફિર ઉનકો ખોલ કર પૂરે બદન મુબારક પર જહાં તક હાથ જાતા ફેર લેતે ઔર હાથોં કો સર ઔર ચેહરે સે નીચે કી જાનિબ ફેરના શુરૂ કરતે, ઇસ તરહ તીન મરતબા કરતે.

(૧૨૬) નીંદ સે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બેદાર હોતે તો યે અલ્ફાઝ ઈર્શાદ ફરમાતે:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْٓ اَحْيَانَا بَعْدَ مَآ اَمَاتَنَا، وَاِلَيْهِ النُّشُوْرُ.

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિલ્લઝી અહ્યાના બઅ્દમા અમાતના વઈલય્હિન્નુશૂર.

આં હઝરત صلى الله عليه وسلم કી આદાતે બરગુઝીદહ

ખુશ્બૂ કે બારે મેં

(૧૨૭) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ આખિર રાત મેં ખુશ્બૂ લગાયા કરતે થે.

(૧૨૮) સોને સે બેદાર હોતે તો કઝાએ હાજત સે ફરાગત કે બાદ વુઝૂ કરતે ઔર ફિર ખુશ્બૂ મંગા કર લિબાસ પર લગાતે.

(૧૨૯) ખિદમતે અકદસ મેં ખુશ્બૂ અગર હદયતન પેશ કી જાતી તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસકો ઝરૂર કબૂલ ફરમાતે, ખુશ્બૂ કી ચીઝ કો વાપસ કરને કો નાપસંદ ફરમાતે.

(૧૩૦) રીહાન કી ખુશ્બૂ કો બહોત પસંદ ફરમાતે.

(૧૩૧) મહેંદી કે ફૂલ કો હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ

અલયહિ વસલ્લમ બહોત મહબૂબ રખતે થે.

(૧૩૨) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મુશ્ક ઔર ઉદ કી ખુશ્બૂ કો તમામ ખુશ્બૂઓં મેં ઝિયાદહ મહબૂબ રખતે થે.

(૧૩૩) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખુશ્બૂ સર મુબારક પર ભી લગાયા કરતે થે.

આં હઝરત ﷺ કી આદાતે પસંદીદહ

કંઘા કરને ઔર તેલ લગાને મેં

(૧૩૪) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સોતે વકત મિસ્વાક કરતે, વુઝૂ કરતે ઔર સર કે બાલોં ઔર દાઢી મુબારક મેં કંઘા કરતે.

(૧૩૫) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સફર મેં હોતે યા હઝર મેં હંમેશા બવકતે ખ્વાબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે સિરહાને સાત ચીઝેં રખી રેહતીં. તેલ કી શીશી, કંઘા, સુરમાદાની, કેંચી, મિસ્વાક, આઇના ઔર એક લકડી કી છોટી સી સીખ જો સર વગૈરહ કે ખુજાને કે કામ આતી થી.

(૧૩૬) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કંઘી હાથી દાંત કા રખતે થે.

(૧૩૭) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પેહલે દાઢી ઔર સર મુબારક મેં તેલ લગાતે ઔર ફિર કંઘા કરતે.

(૧૩૮) દાઢી મુબારક મેં તેલ લગાતે તો દાઢી કે ઉસ હિસ્સે સે શુરૂ ફરમાતે જો ગરદન સે મિલા હુવા હૈ.

(૧૩૯) સર મેં તેલ લગાતે તો પેહલે પેશાની કે રૂખ સે શુરૂ ફરમાતે.

(૧૪૦) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને અકસર ઉમ્ર મેં સર પર બાલ રખે હૈં, કભી કાન કી લવ સે ઉંચે રખે ઔર કભી કાન કી લવ તક ઔર કભી ઉસસે ભી નીચે કંધે તક.

(૧૪૧) શુરૂ મેં વૈસે હી છોળે રખતે, માંગ નહી નિકાલતે મગર બાદ કી ઝિંદગી મેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ માંગ નિકાલને લગે થે.

(૧૪૨) સર કે બાલોં મેં કસરત સે તેલ ડાલને કે આદી થે, ઈસી વજા સે અકસર વ બેશતર સર મુબારક પર કપળા ડાલે રખતે થે કે કપળોં કો ચિકનાઇ સે બચાએ, ચુનાન્ચે યે કપળા તેલ મેં હર વકત ચિકના રેહતા.

(૧૪૩) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પાની લગા કર ભી દાઢી મુબારક મેં કંઘા કિયા કરતે થે.

(૧૪૪) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ આઇને

મેં ચેહરએ અન્વર દેખતે તો યે અલફાઝ ઝુબાન મુબારક પર હોતે:

اَللّٰهُمَّ حَسَّنْتَ خَلْقِي فَحَسِّنْ خُلُقِى وَاَوْسِعْ عَلَىَّ فِى رِزْقِى

અલ્લાહુમ્મ હસ્સનત ખલ્કી ફહસ્સિન ખુલુકી વ અવ્સિઅ્ અલય્ય ફી રિઝ્કી.

આં હઝરત صلى الله عليه وسلم કા મઅમૂલ નાખૂન કટવાને મેં

(૧૪૫) હાથ કે નાખુન કટવાને મેં આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ તરતીબે ઝેલ મલ્હૂઝ ફરમાતે.

સીધા હાથ: શહાદત કી ઉંગલી, બીચ કી ઉંગલી, બીચ કી ઉંગલી કે બરાબરવાલી ઉંગલી, છુંગલિયા

ઉલટા હાથ: છુંગલિયા, ઉસકે બરાબરવાલી ઉંગલી, બીચ કી ઉંગલી, શહાદત કી ઉંગલી, અંગુઠા, સીધે હાથ કા અંગુઠા.

(૧૪૬) પાંવ કે નાખુન કાટને મેં હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ હસ્બે ઝેલ તરતીબ મલ્હૂઝ ફરમાતે:

સીધા પાંવ: છુંગલિયા સે શુરૂ કરતે ઔર બિત્તરતીબ અંગુઠે તક ખત્મ કરતે.

ઉલટા પાંવઃ છુંગલિયા સે શુરૂ કરતે ઔર બિત્તરતીબ અંગુઠે તક ખત્મ કરતે.

(૧૪૭) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પંદરહવેં દિન નાખુન કટવાતે.

આં હઝરત صلى الله عليه وسلم કે મઅમૂલાત સફર મેં

(૧૪૮) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સફર કે લિયે ખુદ રવાના હોતે યા કિસી ઔર કો રવાના ફરમાતે તો જુમેઅરાત કે રોઝ કો રવાનગી કે લિયે મુનાસિબ ખ્યાલ ફરમાતે.

(૧૪૯) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સફર મેં સવારી કો ઝિયાદહતર તેઝ રફતારી સે ચલાના પસંદ ફરમાતે ઔર જબ દેખતે કે રાસ્તા લંબા હૈ તો રફતાર ઔર તેઝ કર દેતે.

(૧૫૦) સફર મેં કહી પળાવ કર કે રવાના હોતે તો આદતે તય્યિબહ થી કે સુબ્હ કે વકત કૂચ ફરમાતે.

(૧૫૧) સફર મેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કિતની હી કમ મુદત કે લિયે ઠહેરતે, જબ તક નમાઝે દોગાના (દો રકાઅત) અદા ન ફરમા લેતે, વહાં સે રવાના નહી હોતે.

(૧૫૨) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ ઘર મેં દાખિલ હોતે યા સફર મેં કહીં મંઝિલ પર પળાવ કરતે તો જબ તક નમાઝે દોગાના અદા ન ફરમા લેતે નહીં બેઠતે.

(૧૫૩) શુરૂ રાત મેં અગર કિસી જગા મંઝિલ કર કે આરામ ફરમાતે તો સીધે હાથ કી હથેલી પર સીધા રૂખ્સાર રખ કર સીધી કરવટ આરામ ફરમાતે.

(૧૫૪) અગર પિછલી રાત કહીં પડાવ કરતે તો સીધે હાથ કો કોહની કે બલ ખળા કર કે ઉસકી હથેલી પર અપના સર મુબારક રખ કર આરામ ફરમાતે.

(૧૫૫) જબ કોઇ મુસાફિર સફર સે વાપિસ આતા ઔર ખિદમતે અકદસ મેં હાઝરી દેતા તો ઉસસે મુઆનકા કરતે ઔર ઉસકી પેશાની પર બોસા દેતે.

(૧૫૬) જબ કિસી કો સફર કે લિયે રૂખ્સત ફરમાતે તો ઉસસે દુઆ કા મુતાલબા ફરમાતે ઔર ઈર્શાદ હોતા 'કે ભય્યા હમકો દુઆ મેં મત ભુલના'

(૧૫૭) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કિસી સફર સે વાપિસ હોતે તો રાત કે વકત ઘર મેં હરગિઝ તશરીફ નહીં લે જાતે બલ્કે રાસ્તે મેં કહીં ઠહેર જાતે ઔર ફિર સુબ્હ કે વકત દૌલતખાને મેં કદમ રંજા ફરમાતે.

(૧૫૮) સફર મેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ

અપને હમરાહિયોં કે સાથ હોતે ઔર કોઇ કામ સબકો કરના હોતા (મસલનઃ ખાના વગૈરહ પકાના) તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કામ કાજ મેં ઝરૂર હિસ્સા લેતે, મસલનઃ એક પળાવ પર સબ અસ્હાબ રદિ. ને ખાને પકાને કા ઈરાદા કિયા ઔર હર એક ને એક કામ અપને ઝિમ્મે લિયા તો હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને લકળિયાં ચુન કર લાને કા કામ અપને ઝિમ્મે લિયા.

(૧૫૯) સફર સે વાપસી પર આદતે તય્યિબહ થી કે સીધે ઘર મેં તશરીફ નહીં લે જાતે બલ્કે પેહલે મસ્જિદ મેં જા કર નમાઝ દોગાના અદા ફરમાતે ઔર ફિર ઘર મેં તશરીફ લે જાતે.

(૧૬૦) સફર સે તશરીફ લાતે ઔર શહર મેં આ કર બચ્ચે રાસ્તે મેં મિલતે તો ઉનકો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપની સવારી પર બિઠાતે, છોટે બચ્ચે કો અપને આગે બિઠાતે ઔર બળે કો અપને પીછે.

(૧૬૧) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ સફર મેં જાતે યા જિહાદ કે લિયે તો હર રોઝ અસ્હાબ મેં સે એક સહાબી અપને હમરાહ સવારી પર બિઠાતે.

(૧૬૨) જબ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સફર કે લિયે રવાના હોતે ઔર સવારી પર અચ્છી

તરહ બેઠ જાતે તો તીન મરતબા 'અલ્લાહુ અકબર' કેહતે ઔર ફિર યે અલ્ફાઝ દુઆ કઝુબાને મુબારક પર હોતે:

سُبْحَانَ الَّذِيْ سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَ مَا كُنَّا لَهٗ مُقْرِنِيْنَ، وَ اِنَّآ اِلٰى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُوْنَ. اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْئَلُكَ فِىْ سَفَرِنَا هٰذَا الْبِرَّ وَ التَّقْوٰى وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضٰى. اَللّٰهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هٰذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَ الْاَرْضِ اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الصَّاحِبُ فِى السَّفَرِ وَ الْخَلِيْفَةُ فِى الْاَهْلِ وَ الْمَالِ.

સુબ્હાનલ્લઝી સખ્ખર લના હાઝા વમા કુન્ના લહૂ મુકરિનીન, વઇન્ના ઈલા રબ્બિના લમુનૂ કલિબૂન. અલ્લાહુમ્મ ઇન્ના નસ્અલુક ફી સફરિના હાઝલ્ બિર્ર વત્તકવા વમિનલ્ અમલિ મા તર્ઝા અલ્લાહુમ્મ હવ્વિન્ અલ્યના સફરના હાઝા વત્વિ અન્ના બુઅ્દલ અરદિ. અલ્લાહુમ્મ અન્તસ્સાહિબુ ફિસ્સફરિ વલ્ખલીફતુ ફિલ્ અહ્લિ વલ્માલિં.

ઔર જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સફર સે વાપિસ હોતે તો યહી દુઆ પઢતે મગર ઉસકે સાથ યે અલ્ફાઝ ઔર બઢા દેતે:

اٰئِبُوْنَ تَآئِبُوْنَ عَابِدُوْنَ لِرَبِّنَا حَامِدُوْنَ.

આઇબૂન તાઇબૂન આબિદૂન લિરબ્બિના હામિદૂન.

(૧૬૩) જબ કિસી બુલંદી પર સવારી ચઢતી તો તીન મરતબા 'અલ્લાહુ અકબર' કેહતે ઔર ફરમાતે:

اَللّٰهُمَّ لَکَ الشَّرْفُ عَلٰی کُلِّ شَرْفٍ وَّلَکَ الْحَمْدُ عَلٰی کُلِّ حَالٍ.

અલ્લાહુમ્મ લકશ્શર્ફુ અલા કુલ્લિ શર્ફિવ્ વલકલ્ હમ્દુ અલા કુલ્લિ હાલ.

(૧૬૪) જબ કિસી પસ્તી મેં સવારી ઉતરતી તો તીન મરતબા ફરમાતે: 'સુબ્હાનલ્લાહ'

(૧૬૫) રિકાબ મેં પાંવ રખતે વકત ફરમાતે: 'બિસ્મિલ્લાહ'

(૧૬૬) અગર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો સફર મેં રાત હો જાતી તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ દુઆ કે યે અલ્ફાઝ ઈર્શાદ ફરમાતે:

يَا اَرْضُ رَبِّیْ وَرَبُّکَ اللّٰهُ اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شَرِّکَ وَشَرِّ مَا خُلِقَ فِیْکَ وَشَرِّ مَا يَدُبُّ عَلَيْکَ وَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ اَسَدٍ وَّ اَسْوَدَ وَمِنَ الْحَيَّةِ وَالْعَقْرَبِ وَمِنْ شَرِّ سَاكِنِی الْبَلَدِ وَمِنْ وَّالِدٍ وَّ مَا وَلَدَ.

યા અરઝુ રબ્બી વ રબ્બુકલ્લાહુ અઊઝુ બિલ્લાહિ મિન્ શર્રિક વ શર્રિ મા ખુલિક ફીક વ શર્રિ માયદુબ્બ અલ્યક વઅઊઝુ બિલ્લાહિ મિન અસદિંવ્ વઅસ્વદ વ મિનલ હય્યતિ વલ્ અકરબિ વ મિન્ શર્રિ સાકિનિલ્ બલદિ વમિંવ્વાલિદિંવ્વમા વલદ.

(૧૬૭) જિસ શહર યા ગાંવ મેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે કયામ કા ઇરાદા હોતા ઔર ઉસકો દૂર સે દેખ લેતે તો ઝુબાને મુબારક પર યે અલ્ફાઝ હોતે:

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيْهَا

અલ્લાહુમ્મ બારિક્ લના ફીહા (તીન મરતબા કેહતે) ઔર જબ ઉસમેં દાખિલ હોને લગતે તો ફરમાતે:

اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا جَنَاهَا وَحَبِّبْنَآ اِلٰٓى اَهْلِهَا وَحَبِّبْ صَالِحَ اَهْلِهَآ اِلَيْنَا.

અલ્લાહુમ્મરઝુક્ના જનાહા વહબ્બિબના ઇલા અહ્લિહા વ હબ્બિબ સાલિહ અહ્લિહા ઇલય્ના.

(૧૬૮) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કિસી શખ્સ કો સફર કે લિયે રૂખ્સત ફરમાતે તો યે

અલ્ફાઝ ઝુબાને મુબારક પર હોતે:

اَسْتَوْدِعُ اللّٰهَ دِيْنَكَ وَ اَمَانَتَكَ وَ خَوَاتِيْمَ عَمَلِكَ.

અસ્તવ્દિઉલ્લાહ દીનક વઅમાનતક વખવાતીમ અમલિક.

(૧૬૯) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ કિસી સફર સે વાપિસ હોતે ઔર અપને ઘરવાલોં મેં તશરીફ લે જાતે તો ફરમાતે:

تَوْبًا تَوْبًا لِرَبِّنَا اَوْبًا لَا يُغَادِرُ عَلَيْنَا حَوْبًا.

તવબન્ તવબન્ લિરબ્બિના અવબલ્લાયુગાદિરૂ અલયના હવ્બા.

આં હઝરત ﷺ કી આદતે સતૂદહ

કઝાએ હાજત કે બારે મેં

(૧૭૦) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બયતુલખલા મેં દાખિલ હોતે તો બાયાં કદમ પેહલે અંદર રખતે ઔર જબ બાહિર નિકલતે તો દાયાં કદમ પેહલે બાહિર રખતે.

(૧૭૧) જબ પાખાને મેં જાતે તો યે દુઆ પઢતે:

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِکَ مِنَ الْخُبُثِ وَ الْخَبَآئِثِ.

અલ્લાહુમ્મ ઇન્ની અઊઝુ બિક મિનલ્ ખુબુસિ વલ્ ખબાઇસ.

(૧૭૨) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પાખાને સે બાહિર આતે તો યે દુઆ પઢતે:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اَذْهَبَ عَنِّى الْاَذٰى وَ عَافَانِيْ.

અલ્હમ્દુલિલ્લાહિલ્લઝી અઝ્હબ અન્નિલ્ અઝા વઆફાની.

(૧૭૩) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ રફએ હાજત કો બેઠતે તો જબ તક આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઝમીન સે બિલ્કુલ કરીબ ન હો જાતે અપના સતર નહી ખોલતે.

(૧૭૪) જબ કઝાએ હાજત કે લિયે જંગલ જાતે તો ઇતની દૂર જાતે કે નઝરોં સે ગાઇબ હો જાતે બલ્કે બાઝ વકત શહર સે દો દો મીલ દૂર નિકલ જાતે ઔર ફિર રફએ હાજત કે લિયે બેઠતે.

(૧૭૫) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પેશાબ કરના ચાહતે તો નર્મ ઝમીન કી તલાશ રેહતી, અગર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો નર્મ ઝમીન ન મિલતી તો લકળી યા કિસી ઔર ચીઝ સે સખ્ત ઝમીન કો ખોદ કર નર્મ કર લેતે ફિર પેશાબ કરને બેઠતે.

(૧૭૬) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પાખાને મેં જાતે તો જૂતે પહેનતે, સર મુબારક કો ઢકતે ઔર અંગુઠી ઉતારતે.

(૧૭૭) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અઝવાજે મુતહહરાત મેં કિસીસે કુરબત ફરમાતે તો ભી સર મુબારક કો ઝરૂર ઢક લિયા કરતે.

(૧૭૮) પેશાબ કરને કે લિયે ઉકળુ બેઠતે તો રાનોં કે દરમ્યાન કાફી ફાસ્લા છોળતે.

(૧૭૯) ઇસ્તિન્જા સે ફારિગ હો કર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બાએં હાથ કો મિટ્ટી સે રગળ કર ધોતે ઔર પાક કરતે.

(૧૮૦) કઝાએ હાજત કો બેઠને કે લિયે રેત યા મિટ્ટી કા ટીલા યા પત્થરોં કી ટેકરી યા કિસી ખજૂર વગૈરહ કી આળ કો બહોત પસંદ ફરમાતે.

(૧૮૧) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ રફએ હાજત કે લિયે બેઠતે તો કિબ્લે કી તરફ મુંહ ન કરતે ઔર ન પુશ્ત બલ્કે યા તો જુનૂબ કી તરફ રૂખ કર કે બેઠતે યા શિમાલ કી જાનિબ.

(૧૮૨) કઝાએ હાજત કે બાદ સફાઇ કે લિયે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મિટ્ટી કે ઢેલે ઝરૂર લે કર જાતે, ઔર વો તઅદાદ મેં હંમેશા તાક હોતે.

આં હઝરત صَلَّی اللہ عَلَيهِ وَسَلَّم કે ખસાઇલે હમીદહ

છીંક કે બારે મેં

(૧૮૩) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ છીંક લેતે તો

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ

'અલ્હમ્દુલિલ્લાહ'

ફરમાતે. અગર કોઇ હમજલીસ જવાબ મેં

يَرْحَمُكَ اللّٰهُ

'યર હમુકલ્લાહ'

કેહતા તો હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ

يَهْدِيْكُمُ اللّٰهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ

'યહ્દીકુમુલ્લાહુ વયુસ્લિહુ બાલકુમ'

સે ઉસકા જવાબ દેતે.

(૧૮૪) ગૈર મઝાહિબવાલોં કી છીંક કા જવાબ હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ

يَهْدِيْكُمُ اللّٰهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ

'યહ્દીકુમુલ્લાહુ વયુસ્લિહુ બાલકુમ'

સે દેતે. يَرْحَمُكَ اللّٰهُ 'યર હમુકલ્લાહ્' સે ઉનકો જવાબ દેના નાપસંદ ફરમાતે.

(૧૮૫) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ છીંક બહોત પસ્ત આવાઝ સે લેતે ઔર ઉસીકો પસંદ ફરમાતે.

(૧૮૬) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ છીંક લેતે વકત અપને મુંહ પર દસ્તે મુબારક રખ લેતે ઔર કભી કપળા મુંહ પર રખ લિયા કરતે.

(૧૮૭) છીંક લેનેવાલે કી છીંક કા જવાબ દો મરતબા તક દેતે ઉસકે બાદ અગર ઉસકો છીંક આતી તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ફરમાતે:

اَلرَّجُلُ مَزْكُوْمٌ

અર્રજુલુ મઝકૂમુન

(યઅની ઈસ આદમી કો ઝુકામ હો ગયા હૈ) ગોયા જવાબ દેને કી ઝરૂરત નહી.

(૧૮૮) જો શખ્સ છીંક લેને કે બાદ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ 'અલ્હમ્દુલિલ્લાહ્' ન કેહતા તો હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસકી છીંક કા જવાબ નહીં દેતે, અગર વહ શિકાયત ભી કરતા તો ઈર્શાદે આલી હોતા કે ભઇ તુમ છીંક કે બાદ અલ્લાહ કો ભૂલ ગએ લિહાઝા હમ તુમકો ભૂલ ગએ.

આં હઝરત صلى الله عليه وسلم કી આદાતે બરગુઝીદહ

ચલને મેં

(૧૮૯) ચલતે વકત આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપને બદન કો આગે કી તરફ ઝુકા કર ચલતે, જિસ તરહ કે કોઇ બુલંદી સે પસ્તી કી તરફ ઉતર રહા હો.

(૧૯૦) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કદમ લંબે લંબે રખતે ઔર કદમ ઉઠા કર રખતે કદમ ઘસીટ કર નહીં ચલતે.

(૧૯૧) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઐસે તેઝ ચલતે કે મામૂલી રફતારવાલા આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે સાથ ચલને સે કાસિર રેહતા.

(૧૯૨) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ અસ્હાબે કિરામ રદિ. કે સાથ ચલતે તો સબસે પીછે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ હી ચલતે ઔર અપને સબ સાથિયોં કો અપને આગે રખતે, ફરમાતે કે મેરે પીછે ફરિશ્તોં કો ચલને દો.

(૧૯૩) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ચલતે વકત બદન કો ઢીલા નહીં છોળતે બલ્કે બદન કો ચુસ્ત ઔર સિમટા હુવા રખતે.

(૧૯૪) ચલતે વકત દાએં બાએં કભી નહીં દેખતે, ઈસી વજહ સે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ચાદર બાઝ વકત કિસી દરખ્ત યા કિસી ઔર ચીઝ સે ઉલઝ જાતી.

(૧૯૫) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ચલતે મેં કિસી ચીઝ કી તરફ મુળ કર દેખતે તો પૂરે જિસ્મ સે મુળતે, સિર્ફ ગરદન યા નઝર નહીં ફેરતે.

(૧૯૬) ચલતે વકત કભી આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપને સાથી કા હાથ પકળ કર ચલતે.

(૧૯૭) ચલતે વકત આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપને તેહબંદ કો પીછે સે ઉઠા લેતે.

આં હઝરત ﷺ કી આદતે તય્યિબહ

ગુફતગુ મેં

(૧૯૮) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ગુફતગુ (બાત-ચીત) ફરમાતે તો અલ્ફાઝ ઇતને ઠહર ઠહર કર અદા કરતે કે સુનનેવાલા બઆસાની યાદ કર લેતા, બલ્કે અગર કોઇ ગિનનેવાલા આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે અલ્ફાઝ કો ગિનના ચાહતા તો ગિન ભી સકતા થા.

(૧૯૯) ગુફતગુ મેં અકસર વ બેશતર અલ્ફાઝ કો તીન

મરતબા દોહરાતે.

(૨૦૦) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બાત કરતે વકત બારબાર આસ્માન કી તરફ ભી નઝર ઉઠા કર દેખ લેતે.

(૨૦૧) જિસ બાત કા તફસીલ સે ઝિક્ર કરના તહઝીબ સે ગિરા હુવા હોતા તો ઉસકો હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કિનાયા મેં બયાન ફરમાતે.

(૨૦૨) કિસી બાત પર ઝોર દેના હોતા ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ટેક લગાએ હોતે તો ટેક છોળ કર સીધે બેઠ જાતે ઔર ખાસ લફઝ યા જુમ્લે કો બારબાર ઇર્શાદ ફરમાતે.

(૨૦૩) બાત કરતે વક્ત આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મુસ્કુરાતે ઔર નિહાયત ખંદાપેશાની સે ગુફતગુ ફરમાતે.

(૨૦૪) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ હાઝિરીન કો કિસી બાત સે ડરાતે તો ઝુબાને મુબારક સે અલ્ફાઝ અદા ફરમાતે ઔર હાથ કો ઝમીન પર મલતે.

(૨૦૫) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બવકતે ગુફતગુ કિસી ચીઝ કી તરફ ઇશારા ફરમાતે તો પૂરે હાથ સે ફરમાતે, સિર્ફ ઉંગલી સે ઇશારા નહીં ફરમાતે.

(૨૦૬) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ દૌરાને ગુફતગુ મેં કિસી બાત પર તઅજ્જુબ કરતે તો હથેલી કો ઉલટ દેતે.

(૨૦૭) કભી દૌરાને ગુફતગુ મેં તઅજ્જુબ કે વકત સીધે હાથ કી અંદર કી હથેલી ઉલટે હાથ કે અંગુઠે કે અંદર કે હિસ્સે પર મારતે.

(૨૦૮) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ તઅજ્જુબ કે વકત સર હિલાતે ઔર હોટોં કો દાંતોં સે દબાતે.

(૨૦૯) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ તઅજ્જુબ કે વકત હાથ કો રાન પર મારતે.

(૨૧૦) કભી ફિક્ર યા સોચ કે વકત ઝમીન કો લકડી સે કુરેદતે.

(૨૧૧) જબ કિસી બાત કો ઝિયાદહ વાઝેહ કરના હોતા તો હાથ યા ઉંગલી કે ઇશારે સે ઉસકો વાઝેહ ફરમાતે. મસલનઃ કિસી દો ચીઝોં કે સાથ સાથ હોને કો બતાતે તો શહાદત કી ઉંગલી કો બીચ કી ઉંગલી કે સાથ મિલા કર ઇશારહ ફરમાતે, યા મસલનઃ કિસી ચીઝ કી મઝબૂતી કો બતલાતે તો એક હાથ કી ઉંગલિયોં કો દૂસરે હાથ કી ઉંગલિયોં મેં દાખિલ ફરમાતે.

(૨૧૨) કિસી અહમ ગુફતગુ કે વકત ટેક લગાતે ઔર સીધે હાથ કો બાએં હાથ પર રખ કર સીધે હાથ

કી ઉંગલિયોં કો બાએં હાથ કી ઉંગલિયોં મેં પુશ્ત કી જાનિબ સે દાખિલ ફરમાતે.

આં હઝરત ﷺ કી પાક ખસલતેં
દુઆ કે બારે મેં

(૨૧૩) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અકસર દુઆએં

سُبْحَانَ رَبِّیَ الْاَعْلَی الْوَهَّابُ

"સુબ્હાન રબ્બિયલ્ આ'લલ્ વહ્હાબ્"

કે અલ્ફાઝ સે શુરૂ ફરમાતે.

(૨૧૪) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ દુઆ મેં સજઅબંદી વ કાફિયાબંદી (તુકબંદીવાલે જુમ્લે) સે કામ નહીં લેતે ઔર ન ઉસકો અચ્છા જાનતે.

(૨૧૫) દુઆ કે શુરૂ વ આખિર મેં ઔર કભી બીચ દુઆ મેં અકસર ઇન અલ્ફાઝ કા ઇઝાફા ફરમાતે:

رَبَّنَا اٰتِنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَةً وَّ فِی الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّ قِنَا عَذَابَ النَّارِ.

રબ્બના આતિના ફિદ્દુન્યા હસનતંવ્વ ફિલ આખિરતિ હસનતંવ્વકિના અઝાબન્નાર્.

(૨૧૬) જબ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો કિસી અમ્ર મેં બહોત ઝિયાદહ પરેશાની લાહિક હોતી તો ચાદર બિછા દેતે, ખળે હો જાતે ઔર દુઆ કે લિયે અપને હાથ ઇતને લંબે કર દેતે કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી બગલ કી સુફૈદી તક દિખાઇ દેતી.

(૨૧૭) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ અલ્લાહ તઆલા સે ખૈર કી દુઆ માંગતે તો દુઆ મેં અપને હાથોં કી અંદર કી હથેલિયાં અપને ચેહરે કી તરફ રખતે ઔર જબ કિસી મુસીબત સે પનાહ માંગતે તો હથેલિયોં કી પુશ્ત અપને ચેહરે કી તરફ રખતે.

(૨૧૮) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ દુઆ ખત્મ કરતે તો અપને દોનોં હાથોં કો ચેહરે પર મલ લિયા કરતે.

(૨૧૯) દુઆ વ ઇસ્તિગફાર કે અલ્ફાઝ તીન તીન મરતબા દોહરાતે.

(૨૨૦) જબ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કિસીકે લિયે દુઆ ફરમાતે તો પેહલે અપને લિયે દુઆ ફરમાતે ઔર ફિર ઉસકે લિયે.

(૨૨૧) કભી આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ દુઆ મેં આસ્માન કી તરફ હાથ ઉઠાતે ઇસ તરહ કે હાથોં

કે અંદર કી હથેલિયાં ઝમીન કી જાનિબ હોતી ઔર હથેલિયોં કી પુશ્ત આસ્માન કી તરફ.

આં હઝરત صلى الله عليه وسلم કે પાક ખસાઇલ વઅઝ વ તકરીર મેં

(૨૨૨) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મસ્જિદ મેં વઅઝ ફરમાતે તો અસાએ મુબારક પર ટેક લગા કર કિયામ ફરમાતે ઔર અગર મેદાને જિહાદ મેં નસીહત ફરમાતે તો કમાન પર ટેક લગા કર ખળે હોતે.

(૨૨૩) વઅઝ કેહતે વકત જિસ્મ મુબારક દાએં બાએં જાનિબ ઝૂમતા, મિસાલોં પર હાથોં કો હસ્બે મન્શા હરકત દેતે, બાઝ વકત હાથોં કે પટ્ઠોં કી આવાઝ સુનાઇ દેતી.

(૨૨૪) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ વઅઝ મિમ્બર પર ભી કેહતે ઔર સવારી પર ભી.

(૨૨૫) વઅઝ વ તલ્કીન કે ખુસૂસી ઔર મુખ્તસર જલ્સે તો તકરીબન હર નમાઝ ઔર ખાસ તૌર સે નમાઝે સુબ્હ કે બાદ તો મુન્અકિદ હુવા હી કરતે, મગર ઇફાદએ આમ કી ગર્ઝ સે એક આમ જલ્સા ભી કભી કભી તલબ ફરમા લિયા કરતે થે.

(૨૨૬) દૌરાને વઅઝ મેં જિસ અમ્ર પર નિહાયત ઝોર દેના હોતા તો ઉસ પર ઇન અલ્ફાઝ સે કસમ ખાતેઃ

وَالَّذِیْ نَفْسِیْ بِیَدِہٖ

'વલ્લઝી નફસી બિયદિહ'

યઅની કસમ હૈ ઉસ ઝાત કી જિસકે દસ્તે કુદરત મેં મેરી જાન હૈ.

આં હઝરત صلی اللہ علیہ وسلم કા - મઝાહ (મઝાક)

આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી મજાલિસ મેં ગો વકાર, સંજીદગી ઔર મતાનત કી ફિઝા હર વક્ત કાઇમ રેહતી, યહાં તક કે ખુદ સહાબએ કિરામ રદિ. ફરમાતે હૈં કે હમ લોગ હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી સોહબતે બાબરકત મેં ઐસે બાઅદબ વ બાતમ્કીન (સુકૂન કે સાથ) બેઠતે કે ગોયા હમારે સરોં પર પરિંદે બેઠે હુવે હૈં ઔર વો અદના હરકત સે ઉળ જાએંગે, મગર ફિર ભી આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ખુશતબ્ઇ કી ઝલક ઇન મુતબર્રક સોહબતોં કો ખુશગવાર બનાતી રેહતી, કયુંકે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અગર એક તરફ પયગંબરે ખુદાવંદી કી હયસિયત

સે એહતેરામે રિસાલત કો મલ્હૂઝ રખતે હુવે વઅઝ વ તલ્કીન મેં મસ્રૂફ રેહતે તો દૂસરી તરફ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સહાબા રદિ. કે સાથ એક બે તકલ્લુફ દોસ્ત ઔર એક ખુશ મિઝાજ સાથી કી હયસિયત સે ભી મેલ જોલ રખતે. અગર ઝિયાદહ અવકાત મેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી મજલિસ એક દીની દર્સગાહ ઔર તઅલીમી ઈદારહ બની રેહતી તો કુછ દેર કે લિયે ખુશતબ્ઈ મુહઝ્ઝબ દોસ્તોં કી બેઠક બન જાતી, જિસમેં ઝરાફત (दिललगी) કી બાતેં ભી હોતીં. ઘર બાર કે રોઝાના કે કિસ્સે ભી બયાન હોતે, ગર્ઝ બેતકલલ્લુફી સે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સહાબા રદિ. સે ઔર સહાબા રદિ. આપસ મેં ગુફ્તગુ કરતે. અબ દેખના યે હે કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ઝરાફત કિસ તરહ કી થી? ઉસકી તશ્રીહ કી યું ઝરૂરત હે કે બહોત સે કામોં મેં હમારે ગલત અમલ સે હમારે નઝરિયે બદલ ચુકે હેં, તખય્યુલ (સોચ) કહાં સે કહાં ચલા ગયા, હર ચીઝ મેં હમ એઅતેદાલ ખો બેઠે હૈં, અગર હમ સંજીદહ ઔર મતીન બનતે હૈં તો ઈતને કે ખુશતબઅ વ ઝરાફત

હમસે કોસોં દૂર રેહતી હૈ ઔર અગર ખુશતબઅ બનતે હૈં તો ઈસ કદર કે તહઝીબ હમસે કોસોં દૂર રેહતી હૈ ઈસ લિયે હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે અમલ સે હમેં એક ખાસ મેઅયાર સામને રખના હૈ.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ઝરાફત કી તઅરીફ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ હી કી ઝુબાને મુબારક સે સુન લીજીયે, સહાબએ કિરામ રદિ. ને આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે તઅજ્જુબ સે પૂછા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ભી મઝાક કરતે હૈં? તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે "હાં! બેશક, મગર મેરા મઝાહ સરાસર સચ્ચાઇ ઔર હક હૈ" ઉસકે મુકાબ્લે મેં હમારા આજ કલ કા મઝાક વો હૈ જિસમેં ઝૂટ, ગીબત, બોહતાન, તઅન વ તશ્નીઅ વ બેજા મુબાલગોં સે પૂરાપૂરા કામ લિયા ગયા હો

અબ મેં આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ઝરાફત કે ચંદ વાકિઆત કલમબંદ કરતા હું કે જિનકે માતહત હમ ઝરાફત કા સહીહ તખય્યુલ કાઇમ કર સકેં. ઈસી તરહ ઈસકે બાદ આનેવાલે બયાન (બચ્ચોં કે સાથ મુહબ્બત) મેં ભી મુઝે સિર્ફ વાકિઆત હી બયાન કરના પળેંગે, જિનસે હમેં યે

અંદાઝા હો સકેગા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા બચ્ચોં કે સાથ મુહબ્બત કા કયા તરીકા થા?

(૨૨૭) એક શખ્સ ને ખિદમતે અકદસ મેં હાઝિર હો કર સવારી કે લિયે દરખાસ્ત કી, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે મેં તુમકો સવારી કે લિયે ઊંટની કા બચ્ચા દુંગા, વહ શખ્સ હૈરાન હુવા ક્યુંકે ઊંટની કા બચ્ચા સવારી કા કામ કબ દે સકતા હૈ? અર્ઝ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મેં ઊંટની કે બચ્ચે કા કયા કરૂંગા? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે કોઇ ઊંટ ઐસા ભી હોતા હૈ જો ઊંટની કા બચ્ચા ન હો?

(૨૨૮) એક મરતબા એક બુઢયા ખિદમતે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મેં હાઝિર હુઇ ઔર અર્ઝ કિયા, યા રસુલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ! મેરે લિયે દુઆ ફરમાએં કે અલ્લાહ તઆલા મુઝકો જન્નત નસીબ કરે, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બુઢી ઔરતેં જન્નત મેં નહી જાએંગી, યે ફરમા કર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ નમાઝ કે લિયે તશ્રીફ લે ગએ ઔર બુઢયા ને હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે અલ્ફાઝ સુનતે

હી ઝારો કતાર રોના શુરૂ કર દિયા, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ નમાઝ સે ફારિગ હો કર તશ્રીફ લાએ તો હઝરત આઇશા રદિ. ને અર્ઝ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ! જબસે આપને ફરમાયા હૈ કે બુઢી ઔરતેં જન્નત મેં નહી જાએંગી યે બુઢયા રો રહી હૈ, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયાઃ કે ઉસસે કેહ દો કે "બુઢી ઔરતેં જન્નત મેં જાએંગી મગર જવાન હો કર જાએંગી"

(૨૨૯) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે એક દીહાતી ઝાહિર નામી દોસ્ત થે, જો અકસર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો હદિયે ભેજા કરતે થે, એક રોઝ બાઝાર મેં વો અપની કોઇ ચીઝ બેચ રહે થે, ઇત્તેફાક સે હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉધર સે આ નિકલે, ઉનકો દેખા તો બતૌર ખુશતબ્ઇ ચુપકે સે પીછે સે જા કર ઉનકો ગોદ મેં ઉઠા લિયા ઔર બતૌરે ઝરાફત આવાઝ લગાઇ કે ઇસ ગુલામ કો કોન ખરીદતા હૈ? ઝાહિર ને કહા કે મુઝે છોળ દો, કોન હૈ? મુળ કર દેખા તો સરવરે દો આલમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ થે, હઝરત ઝાહિર ને કહા કે યા રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ! મુઝ જૈસે ગુલામ કો જો ખરીદેગા નુકસાન ઉઠાએગા.

આં હઝરત صلى الله عليه وسلم કી ખુશતબ્ઈ
બચ્ચોં કે સાથ

(૨૩૦) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બચ્ચોં પર બહોત શફકત ફરમાતે ઉનસે મુહબ્બત કરતે, ઉનકે સર પર હાથ ફેરતે, ઉનકો પ્યાર કરતે ઔર ઉનકે હક મેં દુઆએ ખૈર ફરમાતે.

(૨૩૧) બચ્ચે કરીબ આતે તો ઉનકો ગોદ મેં લેતે, બળી મુહબ્બત સે ઉનકો ખિલાતે, કભી બચ્ચે કે સામને અપની ઝુબાને મુબારક નિકાલતે, બચ્ચા ખુશ હોતા ઔર બહેલતા, કભી લેટે હોતે તો અપને કદમોં કે અંદર કે તલવોં પર બચ્ચે કો બિઠા લેતે ઔર કભી સીનએ અત્હર પર બચ્ચે કો બિઠા લેતે.

(૨૩૨) બચ્ચે કો ખિલાતે વકત અકસર ઝુબાને મુબારક પર યે અલ્ફાઝ હોતે:

'خَرَقَهُ خَرَقَهُ فِىْ عَيْنِ كُلِّ بَقَّهُ'

'ખરકહ્ ખરકહ્ ફી અયૂનિ કુલ્લિ બક્કહ'

અગર યે અલ્ફાઝ બામઅના ઈસ્તેઅમાલ કિયે ગએ હૈં તો ગાલિબન ઉનકે મઅના યે હૈં, (હર મચ્છર કી આંખ મેં ટીડ્ડી કા જબળા હૈ) મુમ્કીન હૈ

કે હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને બચ્ચોં કો ખિલાને કે લિયે બિલા મઅના અલ્ફાઝ ઇસ્તેઅમાલ ફરમાયે હોં.

(૨૩૩) અગર કઇ બચ્ચે એક જગા જમા હોતે તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉનકો એક કતાર મેં ખળા કર દેતે ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપને દોનોં હાથોં કો ફૈલા કર બેઠ જાતે ઔર ફરમાતે કે ભઇ તુમ સબ દોળ કર હમારે પાસ આઓ, જો બચ્ચા હમકો સબસે પેહલે છુ લેગા હમ ઉસકો યે ઔર યે દેંગે, બચ્ચે ભાગ કર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે પાસ આતે, કોઇ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે પેટ પર ગિરતા ઔર કોઇ સીનએ અત્હર પર, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉનકો સીનએ મુબારક સે લગાતે ઔર પ્યાર કરતે.

(૨૩૪) બચ્ચોં સે અકસર ખુશતબ્ઇ ફરમાતે, હઝરત અનસ રદિ. કો 'یَا ذَا الْاُذُنَیْنِ' યા ઝલ ઉઝુનયન યઅની એ દો કાનવાલે કેહ કર પુકારતે.

(૨૩૫) હઝરત અનસ રદિ. કે એક ભાઇ થે અબૂ ઉમૈર નામી, ઉન્હોંને એક લાલ યા મમોલા (એક ચીડીયા જૈસા પરિંદા) પાલ રખા થા, એક રોઝ વો મર ગયા, અબૂઉમૈર ઉસકે રંજ મેં ગમગીન બેઠે

થે, હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ તશ્રીફ લાએ ઔર જબ ઉનકો મમોલે કે રંજ મેં રંજીદહ દેખા તો ઈર્શાદ ફરમાયા: 'يَا اَبَا عُمَيْرٍ مَا فَعَلَ النُّغَيْرُ' યા અબા ઉમૈર મા ફઅલન્નુગૈર! યઅની એ અબૂ ઉમૈર! યે તુમ્હારે મમોલે ને કયા કિયા? યઅની તુમ્હારા લાલ કયા હુવા?

(૨૩૬) અબ્દુલ્લાહ બિન બશીર રદિ. ફરમાતે હૈં કે મેરી વાલિદા ને મુઝકો એક અંગૂરોં કા ખોશા દિયા ઔર કહા કે યે રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો દે આઓ! મૈં વો લે કર ચલા, રાસ્તે મેં મેરી નિય્યત બિગળ ગઇ ઔર મૈં ઉસકો ખા ગયા, મેરી વાલિદા હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે મિલી તો ખોશે કે બારે મેં પૂછા કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો અંગૂરોં કા ખોશા પહોંચ ગયા થા? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા કે નહીં તો? મેરી વાલિદા ઔર હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સમઝ ગએ કે મૈં ને ઉસકો રાસ્તે મેં ખાયા, ઈસ વાકિઅહ કે બાદ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ મુઝકો રાસ્તે મેં મિલતે તો મેરે કાન પકળ કર ફરમાતે: يَا غُدَرُ يَا غُدَرُ યા ગદ્દર યા ગદ્દર યઅની ઓ ધોકેબાઝ! ઓ ધોકેબાઝ!

આં હઝરત صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم કી આદાતે તય્યિબહ

મજલિસ કે બારે મેં

(૨૩૭) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ વઅઝ વ તલ્કીન કી મજાલિસ નાગા દે કર મુન્અકિદ ફરમાતે કે લોગ ઉકતા ન જાએં.

(૨૩૮) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી મજલિસ મેં અગર કિસી આનેવાલે કો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખાસ એઅઝાઝ દેના ચાહતે તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસકે લિયે અપની ચાદર મુબારક બિછા દેતે.

(૨૩૯) જબ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કિસી મજલિસ મેં શિરકત ફરમાતે તો અહલે મજલિસ કી ગુફતગુ મેં બેરબ્ત અપના ખ્યાલ (બેજોળ બાત) પેશ નહી ફરમાતે જબ તક કે વો અપને સિલસિલએ ગુફતગુ કો ખત્મ ન કર લેતે.

(૨૪૦) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સહાબએ કિરામ રદિ. કે મજમે મેં તશરીફ લે જાતે ઔર કોઇ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી તઅઝીમ કે લિયે ખળા હોતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બુરા માનતે, ચુનાન્ચે જબ સહાબએ

કિરામ રદિ. આપકી યે આદતે મુબારકા પેહચાન ગએ તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી તશ્રીફ આવરી પર ઉનમેં સે કોઇ ખળા નહીં હોતા.

(૨૪૧) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કિસી મજલિસ મેં શિરકત ફરમાતે તો જહાં મજલિસ ખત્મ હોતી વહી તશ્રીફ રખતે, મજલિસ કે બીચ મેં જા કર બેઠને કી હરગિઝ કોશિશ નહીં ફરમાતે.

(૨૪૨) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સહાબા રદિ. કે સાથ તશ્રીફ ફરમા હોતે ઔર કિસી ઝરૂરત સે ઘર મેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો તશ્રીફ લે જાના હોતા ઔર ફિર આને કા ઈરાદા નહીં હોતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપને જૂતે પહન કર જાતે ઔર અગર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો ફિર વાપસ આના હોતા તો ઉસકી અલામત યે હોતી કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જૂતે મજલિસ હી મેં છોળ જાતે ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બરહિના પા અંદર ઘર મેં તશ્રીફ લે જાતે.

(૨૪૩) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મજલિસ મેં અપને અસ્હાબ રદિ. કે સાથ તશ્રીફ ફરમા હોતે તો અપને ઝાનૂએ મુબારક કો હમજલીસોં સે આગે નહીં બઢને દેતે કે ઈમ્તિયાઝ પૈદા ન હો જાએ.

(૨૪૪) સહાબએ કિરામ રદિ. મજલિસ મેં બેઠે હુવે જિસ ગુફતગુ મેં મસ્રૂફ હોતે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ભી ગુફતગુ મેં ઉનકે શરીક હો જાતે.

(૨૪૫) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપને અસ્હાબ રદિ. કે સાથ બેઠે હુવે આખિરત કે મુઆમલાત પર ગુફતગુ ફરમાતે હોતે મગર જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ દેખતે કે હાઝિરીને મજલિસ મવઝૂએ ઝેરે બહસ પર તવજ્જુહ કમ દે રહે હૈં ઔર કુછ ઉકતા રહે હૈં (યે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉનકે ચેહરોં સે મઅલૂમ ફરમા લેતે) તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ફોરન મવઝૂએ ગુફતગુ કો બદલ કર દુન્યા કે કિસી મુઆમલે પર બાત ચીત કરને લગતે, જબ મહસૂસ ફરમા લેતે કે અહલે મજલિસ ખુશ હો ગએ તો ફિર આખિરત કા ઝિક્ર છેળ દેતે.

(૨૪૬) અગર કોઇ શખ્સ ખળે ખળે કિસી બાત કે મુતઅલ્લિક સવાલ કરતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસકો નાપસંદ ફરમાતે ઔર તઅજ્જુબ સે ઉસકી તરફ દેખતે.

(૨૪૭) અગર કિસી મસ્અલે કે બયાન મેં હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મસ્રૂફ હોતે ઔર

કબ્લ ઉસકે કે સિલસિલએ બયાન ખત્મ હો કોઇ શખ્સ દૂસરા સવાલ પેશ કર દેતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપને સિલસિલએ તકરીર કો બદસ્તૂર જારી રખતે, મઅલૂમ હોતા કે ગોયા આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને સુના હી નહીં. જબ ગુફતગુ ખત્મ કર લેતે સાઇલ સે ઉસકા સવાલ મઅલૂમ કરતે ઔર ઉસકા જવાબ દેતે.

(૨૪૮) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સહાબા રદિ. કે મજમે મેં હોતે તો દરમ્યાન મેં તશરીફ રખતે ઔર સહાબા રદિ. હુઝૂર અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે ઇર્દ ગિર્દ હલ્કે પર હલ્કા લગાએ બેઠે હોતે ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બવકતે ગુફતગુ કભી ઇધર રૂખ કર કે તખાતુબ (કલામ) ફરમાતે ઔર કભી ઉધર ગોયા હલ્કે મેં સે હર શખ્સ બવકતે ગુફતગુ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે ચેહરએ મુબારક કો દેખ લેતા.

(૨૪૯) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ કિસી મજલિસ સે ખળે હોતે તો યે દુઆ પઢતે:

سُبْحٰنَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ اَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ اَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوْبُ اِلَيْكَ.

સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ વબિહમ્દીક અશ્હદુ અલ્લા ઈલાહ ઈલ્લા અન્ત અસ્તગ્ફિરૂક વઅતૂબુ ઈલૈક્.

આં હઝરત ﷺ કી આદતે મહમૂદહ

ઈયાદત મેં

(૨૫૦) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઈયાદત કે લિયે તશ્રીફ લે જાતે તો બીમાર કી પેશાની ઔર નબ્ઝ પર હાથ રખતે, ઉસકે ખાને કે લિયે પૂછતે, અગર વો કુછ માંગતા તો ઉસકે લિયે વો ચીઝ મંગવાતે ઔર ફરમાતે કે મરીઝ જો માંગે વો ઉસકો દો.

(૨૫૧) બીમાર કે પાસ બેઠતે તો ઉસકો તસલ્લી દેતે, ઉસકી સિહહત કે લિયે દુઆએ ખૈર ફરમાતે, ઔર ફરમાતે:

لَا بَأْسَ طَهُوْرٌ اِنْ شَآءَ اللّٰهُ.

લા બઅ્સ તહૂરૂન્ ઈન્શાઅલ્લાહ.

યઅની કોઇ પરવાહ કી બાત નહીં અલ્લાહ તઆલા ને ચાહા તો ખયરિયત હૈ.

(૨૫૨) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મરીઝ કી પેશાની યા દુખી હુઇ જગા પર હાથ રખ કર ફરમાતે:

اَللّٰهُمَّ اَذْهِبِ الْبَاْسَ رَبَّ النَّاسِ اِشْفِهٖ اَنْتَ الشَّافِیْ

لَا شِفَآءَ اِلَّا شِفَآئُکَ شِفَآءً لَّا یُغَادِرُ سُقْمًا .

અલ્લાહુમ્મ અઝહિબિલ્ બઅ્સ રબ્બન્નાસિ
ઇશ્ફિહી અન્તશ્શાફી લા શિફાઅ ઇલ્લા શિફાઉક
શિફાઉલ્ લા યુગાદિરૂ સુક્મા.

(૨૫૩) મરીઝ કે સિરહાને બેઠતે ઔર પૂછતે

کَیْفَ تَجِدُکَ؟

'તુમ્હારી તબીઅત કૈસી હૈ?

આં હઝરત ﷺ કી આદાતે ખાસ

મોસમ કે નયે મેવે કે બારે મેં

(૨૫૪) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મેં મોસમ કા નયા મેવા પેશ હોતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસકો આંખોં ઔર હોટોં પર રખતે ઔર યે અલ્ફાઝ દુઆ કે ઇર્શાદ ફરમાતે:

اَللّٰهُمَّ كَمَآ اَرَیْتَنَآ اَوَّلَهٗ اَرِنَآ اٰخِرَهٗ

અલ્લાહુમ્મ કમા અરૈતના અવ્વલહુ અરિના
આખિરહુ.

ફિર આપકી ખિદમત મેં જો સબસે કમ ઉમ્ર બચ્ચા હોતા ઉસકો ઇનાયત ફરમાતે.

આં હઝરત ﷺ કે ખસાઇલે હમીદહ
ઇજાઝતે દાખ્લા કે બારે મેં

(૨૫૫) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કાશાનએ નબુવ્વત (ઘર) મેં તશરીફ ફરમા હોતે ઔર કોઇ શખ્સ મુલાકાત કે લિયે હાઝિરે ખિદમત હોતા ઔર બસૂરતે આમ આદત કેહતા કે "અંદર આ જાઉ" તો આપ ખાદિમ કો હુકમ દેતે કે જાઓ! ઉસકો ઘર મેં આને કા કાયદા સિખાઓ કે પેહલે સલામ કરે ઔર ફિર ઇજાઝત ચાહે.

(૨૫૬) અગર કોઇ બગૈર ઇજાઝત ચાહે અંદર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે પાસ આ જાતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસકો વાપસ કર દેતે ઔર ફરમાતે કે જાઓ વાપસ જાઓ ઔર સલામ કર કે અંદર આઓ.

(૨૫૭) અગર કોઇ શખ્સ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે અંદર આને કી ઇજાઝત ચાહતા તો હસ્બે કાયદા પૂછતે કોન હૈ? ઔર વો હસ્બે કાયદએ આમ કેહતા કે "મૈં" તો આપકી તબ્એ

મુબારક કો યે જવાબ બહોત નાપસંદ હોતા ઔર ફરમાતે કે "મેં મેં" કયા કરતે હો, યઅની અપના નામ કયું નહીં લેતે?

(૨૫૮) અગર કિસી કે ઝરિયે કિસી શખ્સ કો બુલાયા જાતા ઔર વો શખ્સ લાનેવાલે કે હમરાહ બગૈર ઈજાઝત હાસિલ કિયે અંદર આ જાતા તો ઉસકો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બુરા ખ્યાલ નહીં ફરમાતે.

(૨૫૯) અગર આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખુદ કિસીસે મુલાકાત કે લિયે તશ્રીફ લે જાતે તો આદતે તય્યિબહ યે થી કે તીન મરતબા સલામ કર કે ઈજાઝતે દાખ્લા તલબ ફરમાતે, અગર જવાબ ન મિલતા તો વાપિસ તશ્રીફ લે જાતે.

(૨૬૦) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી આદતે મહમૂદહ થી કે કભી દરવાઝે કે સામને ખળે હો કર ઈજાઝતે દાખ્લા તલબ નહીં ફરમાતે બલ્કે દરવાઝે કી દાએં બાએં જાનિબ ખળે હો કર સલામ કરતે ઔર ફિર અંદર આને કી ઈજાઝત ચાહતે.

આં હઝરત صلى الله عليه وسلم કી પાક ખસલતેં

મુઆશરતી મુઆમલાત મેં

(૨૬૧) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે કાન મેં કોઇ સરગોશી કરતા તો સર મુબારક કો ઉસકે મુંહ સે જુદા ન ફરમાતે, જબ તક કે વો ખુદ અપની બાત કેહ કર મુંહ ન હટા લેતા.

(૨૬૨) અગર કોઇ મુસાફહા કે લિયે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા હાથ મુબારક પકળતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસકે હાથ મેં સે અપના હાથ ન નિકાલતે જબ તક કે વો ખુદ હાથ ન છોળ દેતા.

(૨૬૩) જબ કોઇ ખિતાબ કે લિયે આપકી તરફ રૂખ કરતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપને ચેહરએ મુબારક કો ઉસકે તરફ સે ન ફેરતે જબ તક કે વો ખુદ અપને મુંહ કો ન ફેર લેતા.

(૨૬૪) જબ કોઇ નયા લિબાસ પહન કર ખિદમતે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મેં હાઝિર હોતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસકી તઅરીફ કરતે ઔર ફરમાતે حَسَنَةٌ حَسَنَةٌ 'હસનતુન્ હસનતુન્' બહોત ખુબ બહોત ખુબ, ઔર ફિર

ફરમાતે اَبْلِ وَاَخْلِق "અબ્લિ વઅખ્લિક્"

(૨૬૫) મુહબ્બત વ ઝિયાદહ બેતકલ્લુફી કી અલામત કે તૌર પર કભી નામ કો મુખ્તસર કર કે ખિતાબ ફરમાયા કરતે, જૈસેઃ અબાહુરૈરહ, અબાહુર્

(૨૬૬) જબ કિસી કે મુંહ સે નાશાઇસ્તા બાત નિકલતી યા ઉસસે કોઇ નાઝેબા હરકત સરઝદ હોતી તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી આદતે તય્યિબહ થી કે કભી ઉસકા નામ લે કર ઉસકો તંબીહ નહી ફરમાતે બલ્કે એક ઉમૂમી સૂરત મેં ઇર્શાદ ફરમાતે કે લોગોં કો કયા હો ગયા હૈ કે ઐસા કેહતે યા ઐસા કરતે હૈં?

(૨૬૭) મિઝાજે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મેં જબ કિસી કે ખિલાફ કિસી દીની અમ્ર મેં ઇન્તિહાઇ તકદ્દુર પૈદા હો જાતા તો ઉસકા ઇઝહાર દો સૂરતોં સે હોતા યા તો ઉસ શખ્સ કે આને પર ચેહરએ અનવર કો ઉસકી તરફ સે ફેર લેતે યા ઉસકા સલામ નહી લેતે.

(૨૬૮) રાસ્તે મેં આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી કિસીસે મુલાકાત હોતી તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પેહલે ખુદ સલામ કરને કી કોશિશ ફરમાતે.

(૨૬૯) જબ કિસીકો કોઇ પૈગામ ભેજતે તો સલામ ઝરૂર

કહેલવાતે.

(૨૭૦) જબ કિસીકા સલામ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો પહોંચતા તો સલામ પહોંચાનેવાલે કે સાથ સલામ લાનેવાલે કો ભી સલામ કા જવાબ દેતે ઔર યું ફરમાતેઃ

عَلَيْكَ وَعَلٰى فُلَانٍ سَلَامٌ

અલય્ક વઅલા ફુલાનિન્ સલામુન્

(૨૭૧) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે લિબાસ યા બદન અત્હર પર સે કોઇ શખ્સ કોઇ ચીઝ દૂર કરતા મસલનઃ (તિનકા, જાલા, મિટ્ટી યા ઔર કોઇ ચીઝ) તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ દૂર કરનેવાલે કા શુક્રિયહ ઇન મુબારક દુઆ કે અલ્ફાઝ સે અદા ફરમાતેઃ

مَسَّحَ اللّٰهُ عَنْكَ مَا تَكْرَهُ

મસ્સહલ્લાહુ અન્ક મા તકરહુ

યઅની અલ્લાહ તઆલા તુમસે ભી તુમ્હારી નારમગૂબ વ નાગવાર ચીઝોં કો દૂર ફરમાએ.

(૨૭૨) અગર કિસી કા નામ મઅલૂમ ન હોતા ઔર ઉસકો પુકારના હોતા તો યા ઇબ્ન અબ્દિલ્લાહ (યઅની એ અલ્લાહ કે બંદે કે બેટે) કેહ કર પુકાર લિયા કરતે.

(૨૭૩) અગર કોઇ હાજતમંદ હાઝિરે ખિદમતે અકદસ

સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ હોતા તો જબ તક વો ખુદ ઉઠ કર ન ચલા જાતા આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસકી મુરૂવ્વત કી વજહ સે ખુદ નહીં ઉઠતે.

(૨૭૪) કભી કિસી ગુફતગુ કરનેવાલે કી બાત કો નહીં કાટતે, હાં અગર વો હક કે ખિલાફ બાત કરને લગતા તો યા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસકો મના કર દેતે યા ખુદ ઉઠ ખળે હોતે.

(૨૭૫) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ દોસ્ત અહબાબ કી તરફ સે હદિયે ઝરૂર કબૂલ ફરમાતે મગર ઉસકા બદલા ઉતારને કી ભી કોશિશ કરતે.

(૨૭૬) રાત કો કિસીકે પાસ તશ્રીફ લે જાતે તો ઐસી આવાઝ સે સલામ કરતે કે જાગનેવાલા સુન લેતા ઔર સોનેવાલા નહીં જાગતા.

(૨૭૭) મુલાકાત કે વકત આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કભી મુસાફહા કરતે કભી મુઆનકા ભી કરતે ઔર કભી પેશાની પર બોસા ભી દેતે.

(૨૭૮) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપને અસ્હાબ રદિ. મેં સે કિસીકી આંખ દુખી હુઇ દેખતે તો ફરમાતે:

مَتِّعْنِی بِبَصَرِیْ وَاجْعَلْهُ الْوَارِثَ مِنِّیْ وَ اَرِنِیْ فِی الْعَدُوِّ ثَارِیْ وَانْصُرْنِیْ عَلٰی مَنْ ظَلَمَنِیْ.

મત્તિઇની બિબસરી વજ્અલ્હુલ્ વારિસ મિન્ની વ અરિની ફિલ્ અદુવ્વિ સારી વન્સૂર્ની અલા મન્ ઝલમની.

(૨૭૯) બારગાહે નબુવ્વત મેં જિસ કિસી કસૂરવાર કા કસૂર અખ્લાકે કરીમાના સે માફ હો જાતા તો ઉસકી મુઆફી કી અલામત મેં અપના અમામા મુબારક ઉસકે પાસ ભેજ દેતે.

(૨૮૦) ખાસ મુઅઝઝઝ મેહમાનોં કી મેહમાની ખુદ બનફ્સે નફીસ અંજામ દેતે.

(૨૮૧) ખાને કી ચીઝ કભી તન્હા તનાવુલ નહી ફરમાતે બલ્કે હાઝિરીન કો શરીક કરતે ઔર ગૈર હાઝિર કા હિસ્સા રખતે.

(૨૮૨) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ રાસ્તે મેં કિસીકા હાથ પકળતે ઔર ફિર જુદા હોતે તો ફરમાતે:

اَللّٰهُمَّ اٰتِنَا فِی الدُّنْيَا حَسَنَةً وَّ فِی الْاٰخِرَةِ
حَسَنَةً وَّ قِنَا عَذَابَ النَّارِ.

અલ્લાહુમ્મ આતિના ફિદ્દુન્યા હસનતંવ્વ ફિલ્ આખિરતિ હસનતંવ્વ કિના અઝાબન્નાર.

(૨૮૩) કિસીકા કર્ઝ અદા ફરમાતે તો યે દુઆ દેતે:

بَارَکَ اللّٰهُ لَکَ فِیْ اَهْلِکَ وَمَالِکَ اِنَّمَا جَزَآءُ

السَّلَفِ الْحَمْدُ وَ الْاَدَاءُ.

બારકલ્લાહુ લક ફી અહ્‌લિક વ માલિક ઇન્નમા જઝાઉસ્સલફિલ્ હમ્દુ વલ્ અદાઉ.

(૨૮૪) કિસી વકત કિસી ઇન્સાન કો ઉસકી નિશાની સે પુકારતે, એક મરતબા એક શખ્સ જૂતા પહેન કર કબ્રોં પર ફિર રહા થા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ઉસકો મના ફરમાયા, ઔર ફરમાયા: "ઓ જૂતેવાલે જૂતે ઉતાર"

(૨૮૫) કિસીકો અગર ઇત્તેફાકન આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે હાથ સે કોઇ તકલીફ પહોંચ જાતી તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ તકલીફઝદહ કો બદલા લેને કા હક દેતે ઔર કભી ઉસ તકલીફ કે ઇવઝ મેં ઉસકો કોઇ ચીઝ ઇનાયત ફરમાતે.

આં હઝરત ﷺ કી આદતે બરગુઝીદહ

મુખ્તલિફ ઉનવાનાત કે માતહત નશિસ્ત

(૨૮૬) નશિસ્ત મેં આદાતે તય્યિબહ મુખ્તલિફ રહી હૈં કભી ઉકળુ બેઠતે, કભી બેઠ કર અપને દોનોં હાથ ઝાનૂઓં કે આસ પાસ લપેટ લેતે, કભી બજાએ

હાથોં કે કપળા લપેટ લેતે.

﴾૨૮૭﴿ બેઠે હુવે ટેક લગાતે તો અકસર ઉલટી જાનિબ ઔર ઉલટે હાથ કી તરફ લગાતે.

﴾૨૮૮﴿ કભી બતૌર તફરીહ કુંવે કે દહાને મેં પાંવ લટકા કર ઔર પિંડલીયાં ખોલ કર બેઠતે.

બકરિયોં કી તઅદાદ

﴾૨૮૯﴿ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે પાસ સો બકરિયાં થીં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પસંદ નહીં ફરમાતે થે કે ઉનકી તઅદાદ સો સે મુતજાવિઝ હો (બઢ જાવે), ચુનાન્ચે જબ તઅદાદ બઢને લગતી તો ઉનમેં સે કિસી એક કો ઝબહ કર ડાલતે તાકે સો કી તઅદાદ બાકી રહે.

મસ્જિદ મેં એઅલાન

﴾૨૯૦﴿ કોઇ શખ્સ અપની ગુમશુદા ચીઝ કે લિયે (જો મસ્જિદ સે બાહિર કહીં ગુમ હો ગઇ હો) મસ્જિદ મેં એ'લાન કરતા તો આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બહોત નારાઝ હોતે ઔર ફરમાતે:

لَا رَدَّ اللّٰهُ عَلَيْكَ ضَالَّتَكَ

"લા રદ્દલ્લાહુ અલયક દાલ્લતક" યઅની અલ્લાહ તેરી ગુમશુદા ચીઝ ન મિલાએ.

આં હઝરત صلى الله عليه وسلم કા હંસના

(૨૯૧) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કભી ઠઠ્ઠા માર કર નહીં હંસતે બલ્કે સિર્ફ મુસ્કુરાતે, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ઈન્તિહાઇ હંસી મેં દાંતોં કે સિર્ફ કેલે દિખાઇ દેતે લેકિન કવ્વા હરગિઝ દિખાઇ નહીં દેતા.

આં હઝરત صلى الله عليه وسلم કા રોના

(૨૯૨) જિસ તરહ હંસને મેં ઠઠ્ઠે કી આવાઝ નહીં નિકલતી ઈસી તરહ રોને મેં ભી આવાઝ નહીં નિકલતી બલ્કે ઠંડા સાંસ લેતે, આંખોં સે આંસૂ જારી હો જાતે ઔર સીને સે ઐસી આવાઝ સુનાઇ દેતી જૈસે કોઇ હાંડી ઉબલ રહી હૈ યા કોઇ ચક્કી ચલ રહી હૈ, ચુનાન્ચે ખુદ હુઝૂર અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપને રોને કી કયફિયત બયાન ફરમાતેઃ

تَدْمَعُ الْعَيْنُ وَيَحْزُنُ الْقَلْبُ وَلَا نَقُوْلُ اِلَّا مَا يَرْضٰى رَبُّنَا.

તદ્‌મઉલ્ અય્‌નુ વયહ્‌ઝુનુલ્ કલ્બુ વલાનકૂલુ ઈલ્લા મા યર્‌દા રબ્બુના.

યઅની આંખ આંસૂ બહાતી હૈ, દિલ ગમ કરતા હૈ ઔર ઝુબાન સે હમ વહી કેહતે હૈં જિસસે હમારા રબ ખુશ હોતા હૈ.

ગમ કે વકત કી કયફિયત

(૨૯૩) જબ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પર ગમ વ સદમા તારી હોતા તો દસ્તે મુબારક સર ઔર દાઢી મુબારક પર બારબાર ફેરતે, રીશ મુબારક કો પકળતે ઔર કભી ઉંગલિયયોં સે ઉસમેં ખિલાલ કરતે ઔર ફરમાતે:

حَسْبِىَ اللّٰهُ وَ نِعْمَ الْوَكِيْلُ.

હસ્બિયલ્લાહુ વનિઅ્મલ્ વકીલ્.

ખુશી કે વકત કી કયફિયત

(૨૯૪) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ખુશી કે વકત નઝર નીચી કર લેતે.

સદકે કે માલ કી અહમિયત

(૨૯૫) કહી સે સદકે વગૈરહ કી રકમ આતી તો જબ તક આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉસકો ગરીબોં ઔર મુસ્તહિકોં પર તકસીમ ન ફરમા દેતે ઘર તશ્રીફ નહીં લે જાતે.

આં હઝરત ﷺ કી ખાનગી મશ્ગૂલિયતેં

(૨૯૬) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ તક અપને ઘર મેં રેહતે ખાનગી કામોં મેં મશ્ગૂલ રૈહતે, ખાલી વ બેકાર હરગિઝ નહીં બેઠતે. ઘર કે મા'મૂલી સે મા'મૂલી કામ અંજામ દેને મેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો આર નહીં થા, મસલનઃ દૂધ દોહ લેતે, જાનવરોં કો ચારા ડાલ દેતે, કપળે યા ડોલ વગૈરહ મેં પેવંદ લગા લેતે, અપના જૂતા ખુદ સી લેતે, ખાદિમ કે સાથ મિલ કર આટા પિસવા લેતે.

બાઝાર કે કામ મેં આર ન હોના

(૨૯૭) બાઝાર સે સોદા સલફ લાને મેં આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ આર નહીં કરતે થે, બાઝાર તશ્રીફ લે જાતે ઔર સોદા સલફ કપળે મેં બાંધ કર લે આતે.

બારિશ કા પેહલા પાની

(૨૯૮) બારિશ કા પેહલા પાની બરસતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સિવાયે તેહબંદ કે સબ લિબાસ ઉતાર દેતે ઔર ઉપર કે બદન કો બારિશ કે પાની સે તર કરતે.

ખુતૂત લિખવાને મેં આદત

(૨૯૯) ખુતૂત લિખવાને મેં આદતે તય્યિબહ થી કે બિસ્મિલ્લાહ કે બાદ મુરસિલ (લિખનેવાલે) કા નામ લિખવાતે ઔર ફિર મુરસલ ઇલયહ કા (જિસકો ખત લિખા હૈ ઉસકા નામ લિખતે), ઉસકે બાદ ખત કા મઝમૂન લિખવાતે.

સીધે ઔર ઉલટે હાથ સે કામ લેના

(૩૦૦) અલાવહ એસે કામોં કે જિનમેં ગલાઝત કી સફાઇ કો દખલ હોતા ઔર હાથ મેં નજાસત લગને કા ખૌફ હોતા, મસલનઃ નાક સાફ કરના, આબે દસ્ત લેના, જૂતા ઉઠાના વગૈરહ તમામ કામોં કો સીધે હાથ સે અંજામ દેના પસંદ ફરમાતે, ઈસી તરહ જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કિસીકો કોઇ ચીઝ દેતે તો સીધે હાથ સે દેતે ઔર અગર કોઇ ચીઝ લેતે તો સીધે હાથ સે લેતે.

ખ્વાબ પૂછને કા શોક

(૩૦૧) આદતે તય્યિબહ થી કે સુબ્હ કી નમાઝ કે બાદ આલતી પાલતી માર કર બેઠ જાતે ઔર લોગોં સે ઉનકે ખ્વાબ પૂછતે, જિસને જો ખ્વાબ દેખા હોતા વો કેહતા, ખ્વાબ સુનને સે પેહલે યે અલ્ફાઝ ઈર્શાદ ફરમાતેઃ

خَيْرٌ تَلَقَّاهُ وَشَرٌّ تَوَقَّاهُ وَخَيْرٌ لَّنَا وَ شَرٌّ لِّاَعْدَآئِنَا

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ.

ખયરુન્ તલક્કાહુ વશર્રુન્ તવક્કાહુ વ

ખયરૂલ્લના વ શર્રૂલ્લિઅઅ્દાઇના વલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમીન.

ઘોળે સે મુહબ્બત

(૩૦૨) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો સવારી કે જાનવરોં મેં ઘોળા બહોત પસંદ થા, ઉસકી આંખ, ઉસકા મુંહ ઔર ઉસકી નાક અપની આસ્તીન સે પૂછતે ઔર સાફ કરતે. ઉસકી અયાલ કે બાલોં કો ઉગલિયોં સે બટતે ઔર ફરમાતે કે ભલાઇ ઉસકી પેશાની સે કયામત તક બંધી હુઇ હૈ.

આં હઝરત ﷺ કા શગૂન ન લેના

(૩૦૩) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બદશગૂન નહીં લેતે, બલ્કે નેક ફાલ લેતે કિસી જગા ઠહેરના ચાહતે ઔર ઉસ જગા કા નામ અચ્છા નહીં હોતા તો ચેહરએ મુબારક પર કરાહત કે આસાર નુમાયાં હોતે, ઔર અગર ઉસકા નામ ઐસા હોતા જિસકે મઅના ખુશી, મુબારકી યા કામ્યાબી વગૈરહ કે હોતે તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પર મસર્રત કે આસાર ઝાહિર હોતે, ઇસી તરહ અગર કિસી

આદમી કા નામ ઐસા હોતા જિસકે મઅના લળાઇ, ઝગળે, ટુટે વગૈરહ કે હોતે તો ઉસકો અપના કોઇ કામ સુપુર્દ નહી કરતે, બલ્કે અપના કામ ઉસસે લેના પસંદ ફરમાતે જિસકે નામ મેં કામ્યાબી, ઐશ, મસર્રત, ખુશી કે મઅના નિકલતે.

આં હઝરત ﷺ તફરીહ ફરમાતે

(૩૦૪) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બાગાત કી તફરીહ કો પસંદ ફરમાતે ઔર કભી કભી બાગાત મેં તફરીહ કે લિયે તશ્રીફ લે જાતે.

આં હઝરત ﷺ તેરને કા શોક ભી ફરમાતે

(૩૦૫) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કભી તેરને કા શોક ફરમાતે. એક મરતબા એક તાલાબ મેં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઔર ચંદ અસ્હાબ રદિ. તેરે, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને હર એક કી જોળી મુકર્રર કર દી કે હર એક અપને સાથી કી તરફ તેર કર જાએ, ચુનાન્ચે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે સાથી

હઝરત અબૂબક્ર રદિ. કરાર પાએ ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ તેરતે હુવે ઉનકે પાસ ગએ ઔર ઉનકી ગરદન પકળ લી.

ખાસ-ખાસ દુઆએઁ

સુબ્હ કે વકત કી દુઆ

(૩૦૬) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સુબ્હ કે વકત યે અલ્ફાઝ દુઆ કે ઇર્શાદ ફરમાતે:

اَصْبَحْنَا وَ اَصْبَحَ الْمُلْکُ لِلّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ لَآ اِلٰـهَ اِلَّا اللّٰهُ، وَحْدَهٗ لَا شَرِیْکَ لَهٗ، لَهُ الْمُلْکُ، وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ. رَبِّ اَسْئَلُکَ خَیْرَ مَا فِیْ هٰذَا الْیَوْمِ وَ خَیْرَ مَا بَعْدَهٗ؛ وَ اَعُوْذُ بِکَ مِنْ شَرِّ مَا فِیْ هٰذَا الْیَوْمِ وَ شَرِّ مَا بَعْدَهٗ، رَبِّ اَعُوْذُ بِکَ مِنَ الْکَسْلِ وَ سُوْءِ الْکِبَرِ رَبِّ اَعُوْذُ بِکَ مِنْ عَذَابٍ فِی النَّارِ وَ عَذَابِ الْقَبْرِ.

અસ્બહ્‌ના વ અસ્બહલ્‌ મુલ્કુ લિલ્લાહિ વલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ લાઇલાહ ઇલ્લલ્લાહુ વહ્‌દહૂ લાશરીક લહૂ લહુલ્‌ મુલ્કુ વલહુલ્‌ હમ્દુ વહુવ અલા કુલ્લિ શયઇન્‌ કદીર. રબ્બિ અસ્અલુક ખય્‌ર મા ફી હાઝલ્‌ યવમિ વ ખયર મા બઅ્‌દહુ વઅઊઝુ બિક મિન્‌ શર્રિ મા ફી હાઝલ્‌ યવમિ વ ખયર મા બઅદહુ વઅઊઝુ બિક મિન શર્રિ મા ફી હાઝલ્‌ યવ્‌મિ વ શર્રિ મા બઅ્‌દહુ રબ્બિ અઊઝુ બિક મિનલ્‌ કસલિ વ સૂઇલ્‌ કિબરિ રબ્બિ અઊઝુ બિક મિન્‌ અઝાબિન્‌ ફિન્નારિ વ અઝાબિલ્‌ કબ્રી.

(૩૦૭) અગર શામ હોતી તો બજાએ أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ 'અસ્બહ્‌ના વઅસ્બહ' કે أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى અમસય્‌ના વઅમ્‌સલ્‌ ફરમાતે, બાકી દુઆ બિલ્કુલ વહી હોતી.

તુલુએ આફતાબ કી દુઆ

(૩૦૮) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ તુલુએ આફતાબ કે વકત યે દુઆ પઢતે:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ وَهَبَنَا هٰذَا الْيَوْمَ وَاَقَالَنَا فِيْهِ عَشَرَاتِنَا وَلَمْ يُعَذِّبْنَا بِالنَّارِ.

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિલ્લઝી વહબના હાઝલ્ યવ્મ વ
અકાલના ફીહિ અસરાતિના વલમ્ યુઅઝ્ઝિબના બિન્નાર.

ઘર સે નિકલને કી દુઆ

(૩૦૯) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઘર સે બાહિર નિકલતે તો ફરમાતે:

بِسۡمِ اللّٰهِ تَوَكَّلۡتُ عَلَى اللّٰهِ اَللّٰهُمَّ اِنِّیۤ اَعُوۡذُ بِکَ
مِنۡ اَنۡ نَزِلَّ اَوۡ نُزِلَّ اَوۡ نَضِلَّ اَوۡ نَظۡلِمَ اَوۡ یُظۡلَمَ عَلَیۡنَا
اَوۡ نَجۡهَلَ اَوۡ یُجۡهَلَ عَلَیۡنَا.

બિસ્મિલ્લાહિ તવક્કલતુ અલલ્લાહ્ અલ્લાહુમ્મ
ઇન્ની અઊઝુ બિક મિન અન્ નઝિલ્લ અવ
નુઝિલ્લ અવ્ નઝલિમ અવ્ યુઝ્લમ અલય્ના
અવ નજ્હલ અવ્ યુજ્હલ અલય્ના.

બાઝાર જાને કી દુઆ

(૩૧૦) જબ બાઝાર કી તરફ તશ્રીફ લે જાતે તો ઈર્શાદ ફરમાતે:

بِسۡمِ اللّٰهِ اَللّٰهُمَّ اِنِّیۤ اَسۡئَلُکَ خَیۡرَ هٰذَا السُّوۡقِ وَخَیۡرَ مَا
فِیۡهَا وَاَعُوۡذُ بِکَ مِنۡ شَرِّهَا وَشَرِّ مَافِیۡهَا اَللّٰهُمَّ اِنِّیۤ اَعُوۡذُ

بِکَ اَنْ اُصِیْبَ فِیْھَا یَمِیْنًا فَاجِرًا اَوْ صَفْقَةً خَاسِرَةً.

બિસ્મિલ્લાહિ અલ્લાહુમ્મ ઇન્ની અસ્અલુક ખય્ર હાઝસ્સૂકિ વખય્ર મા ફીહા વઅઊઝુ બિક મિન્ શર્રિહા વ શર્રિ મા ફીહા અલ્લાહુમ્મ ઇન્ની અઊઝુ બિક અન્ ઉસીબ ફીહા યમીનન્ ફાજિરન્ અવ્ સફકતન્ ખાસિરહ.

દુઆ હવા તેઝ ચલતે વકત

(૩૧૧) હવા તેઝ ચલતી તો ફરમાતે:

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْٓ اَسْئَلُکَ خَیْرَهَا وَخَیْرَ مَا فِیْهَا وَخَیْرَ مَآ اُرْسِلَتْ بِهٖ وَ اَعُوْذُ بِکَ مِنْ شَرِّهَا وَ شَرِّ مَا فِیْهَا وَ شَرِّ مَآ اُرْسِلَتْ بِهٖ.

અલ્લાહુમ્મ ઇન્ની અસ્અલુક ખય્રહા વ ખય્ર મા ફીહા વ ખય્ર મા ઉરસિલત્ બિહી વઅઊઝુ બિક મિન્ શર્રિહા વ શર્રિ મા ફીહા વ શર્રિ મા ઉરસિલત્ બિહી.

દુઆ બાદલ ગરજતે વકત

(૩૧૨) બાદલ ગરજતે વકત આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ફરમાતે:

اَللّٰهُمَّ لَاتَقْتُلْنَا بِغَضَبِکَ وَ لَا تُهْلِكْنَا بِعَذَابِکَ وَ
عَافِنَا قَبْلَ ذَالِکَ.

અલ્લાહુમ્મ લા તક્તુલ્ના બિગઝબિક વલા તુહ્લિક્ના બિઅઝાબિક વઆફિના કબ્લ ઝાલિક.

દુઆ બારિશ બરસતે વકત

(૩૧૩) બારિશ બરસતે હુવે દેખતે તો ફરમાતે:

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ صَيِّبًا هَنِيًّا.

અલ્લાહુમ્મજ્ અલ્હુ સય્યિબન્ હનિય્યા.

દુઆ આસ્માન કી તરફ નઝર ઉઠાતે વકત

(૩૧૪) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ આસ્માન કી તરફ નઝર ઉઠાતે તો ફરમાતે:

يَا مُصَرِّفَ الْقُلُوْبِ ثَبِّتْ قَلْبِيْ عَلٰى طَاعَتِکَ.

યા મુસર્રિફલ્ કુલૂબિ સબ્બિત્ કલ્બી અલા તાઅતિક.

દુઆ ખૌફ કે વકત

(૩૧૫) જબ આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કિસી કોમ સે ખોફઝદહ હોતે તો ફરમાતે:

اَللّٰھُمَّ اِنَّا نَجْعَلُکَ فِیْ نُحُوْرِھِمْ وَنَعُوْذُ بِکَ مِنْ شُرُوْرِھِمْ.

અલ્લાહુમ્મ ઇન્ના નજ્અલુક ફી નુહૂરિહિમ્ વનઊઝુ બિક મિન્ શુરૂરિહિમ્.

દુઆ મુશ્કિલ કામ કે વકત

(૩૧૬) જબ કોઇ મુશ્કિલ કામ દરપેશ હોતા તો ફરમાતે:

اَللّٰھُمَّ لَا سَھْلَ اِلَّا مَا جَعَلْتَهٗ سَھْلًا وَ اَنْتَ تَجْعَلُ الْحُزْنَ سَھْلًا اِذَا شِئْتَ.

અલ્લાહુમ્મ લા સહ્લ ઇલ્લા માજઅલ્તહૂ સહ્લા વઅન્ત તજ્અલુલ્ હુઝ્ન સહ્લન્ ઇઝા શિઅ્તા.

દુઆ જુમ્આ કે દિન

(૩૧૭) જુમ્આ કે દિન જામેઅ મસ્જિદ મેં દાખિલ હોતે તો દરવાઝા પકળ કર ફરમાતે:

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِیْ اَوْجَهُ مَنْ تَوَجَّهَ اِلَیْکَ وَاَقْرَبُ مَنْ تَقَرَّبَ اِلَیْکَ وَاَفْضَلُ مَنْ سَئَلَکَ وَرَغِبَ اِلَیْکَ.

અલ્લાહુમ્મજ્ અલ્‌ની અવ્‌જહુ મન્ તવજ્જહ ઈલય્‌ક વઅક્‌રબુ મન્ તકર્રબ ઈલય્‌ક વ અફઝલુ મન્ સઅલક વ રગિબ ઈલય્‌ક.

નઝરે બદ દૂર કરને કી દુઆ

(૩૧૮) બચ્ચોં કો નઝરે બદ વ શૈતાની અસરાત સે બચાને કે લિયે યે દુઆ કે અલ્ફાઝ ઈર્શાદ ફરમાતે:

اُعِیْذُ کُمْ بِکَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّآمَّةِ مِنْ کُلِّ شَیْطَانٍ وَّ هَآمَّةٍ مِّنْ کُلِّ عَیْنٍ لَّآ مَّةٍ.

ઉઇઝુ કુમ બિકલિમાતિલ્લાહિત્તામ્મતિ મિન કુલ્લિ શયતાનિંવ્ વહામ્મતિમ્મીન્ કુલ્લિ અય્‌નિલ્લામ્મહ.

દુઆ ચાંદ દેખતે વકત

(૩૧૯) જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પેહલી રાત કા ચાંદ દેખતે તો ફરમાતે:

اَللّٰهُمَّ اَهِلَّهُ بِالْیُمْنِ وَالْاِیْمَانِ وَ السَّلَامَةِ وَ الْاِسْلَامِ وَالتَّوْفِیْقِ لِمَا تُحِبُّ وَتَرْضٰی رَبِّیْ وَ رَبُّکَ اللّٰهُ.

અલ્લાહુમ્મ અહિલ્લહુ બિલ્ યુમ્ની વલ્ ઇમાનિ, વસ્સલામતિ વલ્ ઇસ્લામિ, વત્તવફીકિ લિમા તુહિબ્બુ વતર્દા રબ્બી વ રબ્બુકલ્લાહ.

દુઆ બુરી ખબર સુનતે વકત

(૩૨૦) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ કોઇ બુરી ખબર સુનતે તો ફરમાતેઃ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى كُلِّ حَالٍ.

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ અલા કુલ્લિ હાલ.

દુઆ ખુશખબરી સુનતે વકત

(૩૨૧) આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ જબ કોઇ ખુશખબરી સુનતે તો ફરમાતેઃ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ بِنِعْمَتِهٖ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ.

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિલ્લઝી બિનિઅ્મતિહી તતિમ્મુસ્સાલિહાત.

تمّت

ઈસ દુઆ કો ફજર ઔર મગરિબ કી નમાઝ કે બાદ રોઝાના પઢેં.

بِسْمِ اللّٰهِ عَلٰى نَفْسِىْ وَ دِيْنِىْ، بِسْمِ اللّٰهِ عَلٰى أَهْلِىْ وَ مَالِىْ وَوَلَدِىْ، بِسْمِ اللّٰهِ عَلٰى مَا اَعْطَانِىَ اللّٰهُ، اَللّٰهُ رَبِّىْ لَآ اُشْرِكُ بِهٖ شَيْئًا، اَللّٰهُ اَكْبَرُ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ. وَاَعَزُّ وَ اَجَلُّ وَ اَعْظَمُ مِمَّا اَخَافُ وَ اَحْذَرُ عَزَّ جَارُكَ وَ جَلَّ ثَنَآئُكَ وَلَآ اِلٰهَ غَيْرُكَ ، اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِىْ وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْطَانٍ مَّرِيْدٍ، وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيْدٍ، فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِىَ اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ، عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ○ اِنَّ وَلِيِّىَ اللّٰهُ الَّذِىْ نَزَّلَ الْكِتٰبَ، وَ هُوَ يَتَوَلَّى الصّٰلِحِيْنَ○

....

બિસ્મિલ્લાહિ અલા નફ્સી વ દીની, બિસ્મિલ્લાહિ અલા અહ્લી વ માલી વ વલદી, બિસ્મિલ્લાહિ અલા મા અઅ્તાનિયલ્લાહુ, અલ્લાહુ રબ્બી લા ઉશ્રિકુ બિહી શયૂઆ, અલ્લાહુ અક્બર અલ્લાહુ અક્બર અલ્લાહુ અક્બર વ અઅઝ્ઝુ વ અજલ્લુ વ અઅ્ઝમુ મિમ્મા અખાફુ વઅહ્ઝરૂ અઝ્ઝ જારૂક વજલ્લ સનાઉક વલા ઈલાહ ગયરૂક, અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અઊઝુ બિક મિન શર્રિ નફ્સી વમિન્ શર્રિ કુલ્લિ શયતાનિમ્ મરીદ, વ મિન્ શર્રિ કુલ્લિ જબ્બારિન્ અનીદ્, ફઈન્ તવલ્લવ્ ફકુલ્ હસ્બિયલ્લાહુ, લા ઈલાહ ઈલ્લા હુવ, અલયૂહિ તવક્કલ્તુ વહુવ રબ્બુલ્ અર્શિલ્ અઝીમ, ઈન્ન વલિય્યિયલ્લાહુલ્લઝી નઝ્ઝલલ્ કિતાબ, વહુવ યતવલ્લસ્સાલિહીન્.

તોહફએ દુઆએ હઝરત અનસ رضي الله عنه

ઉમ્ર, જાન, માલ ઔર અવલાદ મેં બરકત ઔર બીમારી, ઝુલ્મ, આફત, જાદૂ ઔર શૈતાની શરારત સે હિફાઝત કા નબ્વી નુસ્ખા.

હઝરત અનસ رضي الله عنه ફરમાતે હૈં: મેં ને હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે ચંદ કલિમાત સુન રખે હૈં, મેં હંમેશા ઉનહી કલિમાત કી પનાહ મેં રેહતા હું ઔર ઉન કલિમાત કી બરકત સે મુઝે ન કિસી ઝાલિમ હાકિમ યા બાદશાહ કા ખૌફ હૈ ઔર ન કિસી શૈતાન કે તકલીફ પહોંચાને કા ડર હૈ, ફિર અનસ رضي الله عنه ને અપને ખાદિમ સે ફરમાયા કે સુબ્હ ઔર શામ યે કલિમાત પઢા કરો, હક સુબ્હાનહુ વ તઆલા તમામ આફાત સે મહફૂઝ રખેંગે. (તબ્રાનીઃ ૩/૧૫૧, કન્ઝુલ ઉમ્માલઃ૨/૨૨૧ થોડે ફર્ક કે સાથ) વોહ કલિમાત પીછે હૈં.